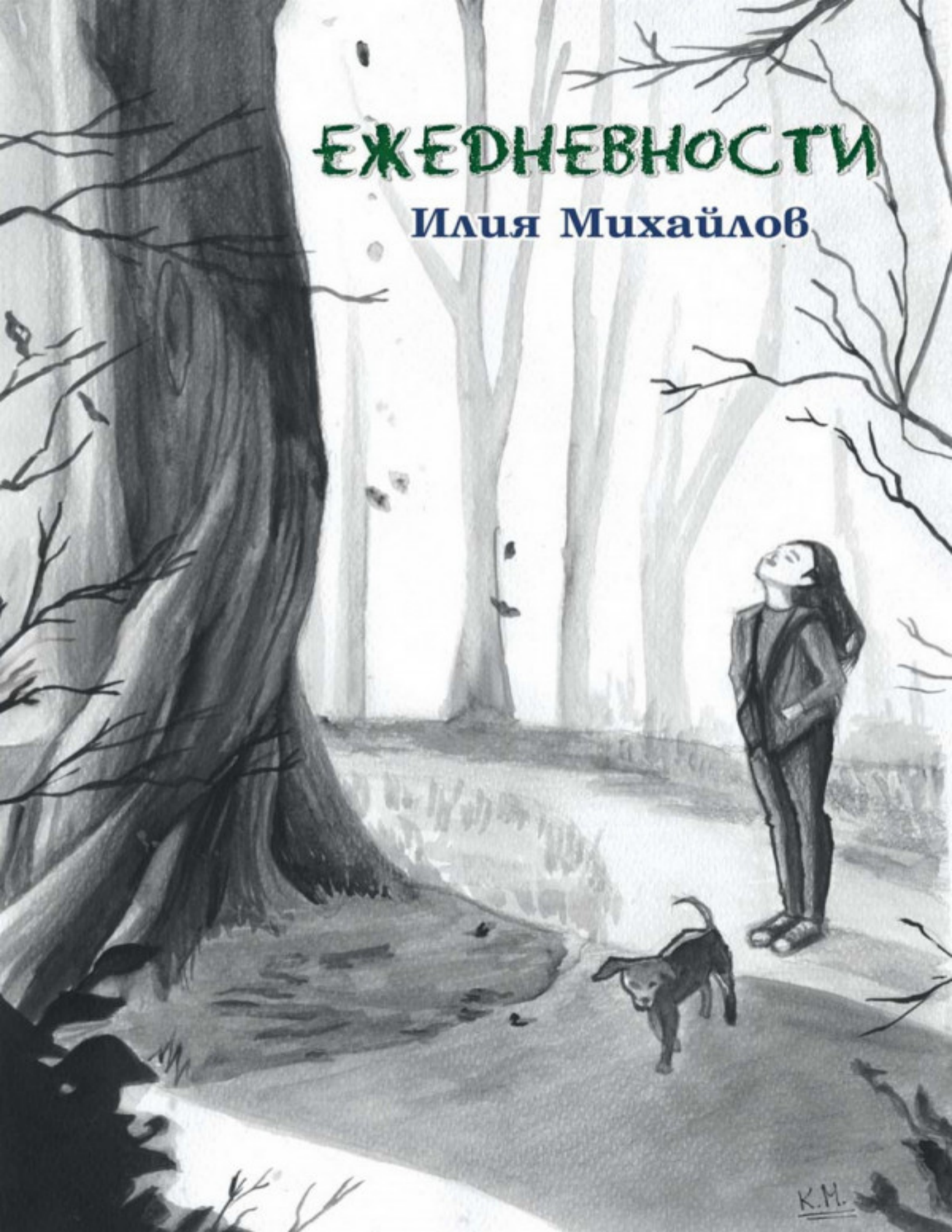


ЕЖЕДНЕВНОСТИ

Илия Михайлов



ИЛИЯ МИХАЙЛОВ ЕЖЕДНЕВНОСТИ

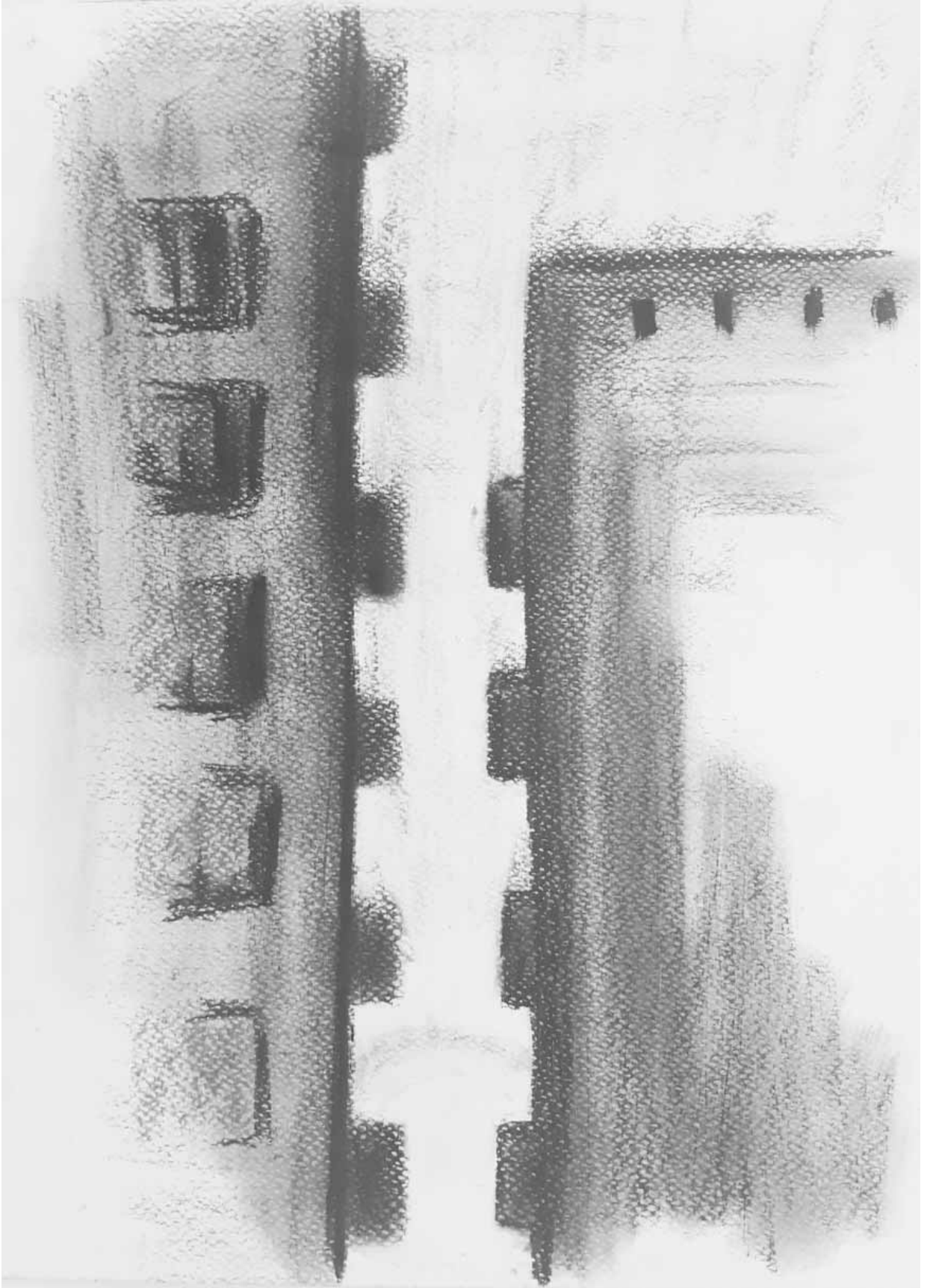
chitanka.info

„Що за човек е онзи, който не прави света по-добър.“

„Небесно царство“,
2005 г.

Режисьор: Ридли
Скот

ИВА СИМЕОНОВА
ПРЕДГОВОР



„Човешкост“ по време на пандемия — така бих определила най-кратко и точно съдържанието на книгата „Ежедневности“. И перифразата на великия роман на Маркес съвсем не е случайна. Защото стилът на разказване е идентичен — без претенции за модерност и изключителност, но и без нито една ненамерила мястото си дума, без нито едно самоцелно изречение или отегчително описание. Различните човешки съдби — частици от големия пъзел — са извадени от кутията („Пъзел“) и са разкрити простичко, „ежедневно“ и тъкмо затова завладяващо със своята искреност и непосредственост — така, както го може само един истински разказвач. Разбира се, тук Илия веднага ще възрази, че двете творби са несъизмерими, защото той е от Човеците, за които скромността е запазена марка. Но прочитайки неговите истории, аз някак си „познах“ в тях същото послание — че пътят на Живота е криволичещ, наситен с много неочаквани превратности, че болката няма срок на годност („Тишина“), че в нашето забързано, объркано и тревожно битие сме забравили да обичаме, но знаем как се мрази.

И в същото време точно Животът побеждава и страха от тоталното унищожение („Сън“), и войните в глобален и съседски план („Великден“), и преглътнатите сълзи на родителската самотност („Вайбър“), и тъжното осъзнаване, че срещу злобата и завистта ваксина няма („Бърз влак 1622“). Триумфът на тази победа е в отстояването на каузата на толерантността, взаимното уважение и Доброто, както заявява авторът в „24 май“. В съхранените спомени, с които стопляме душите си в моменти на страдание („Болка“). В усмивките на Слънчевите хора. Във вярата, че „ковид е и любов — онази, разтърсващата и всепобеждаващата... Тя си пробива път през тунела на страданието и болката и ги подчинява по някакъв си неин начин.“ („Лекари“) Като реализация на човешкостта във време на криза и като гаранция за бъдещност.

Всеки от нас има мерна единица за важните неща в живота и може да открие в него най-стойностния смисъл, най-чаканото щастие, най-невероятното чудо, най-любимия човек — този, с когото оцелостяваме себе си. Защото истинското случване започва „там, където спираме да говорим и мислим като за «аз» и започваме да се чувстваме като «ние»“.

Навярно всеки читател би идентифицирал себе си или някоя ситуация от своето ежедневие с разказаните истории и техните герои. Но наглед познатите неща, които наблюдаваме всеки ден, в книгата като че ли придобиват нова битийност, приканвайки ни да се замислим и да ги погледнем с други очи. А това авторът на „Ежедневности“ го е направил по удивителен начин — повествованието представя един изключителен усет към детайла, който е резултат от умението да се прогледне зад видимостта на нещата, да се доловят нежните струни на душата, да се пресътвори в думи неизреченото.

Така почувствах аз последното (надявам се — не последно във времето) откровение на Илия Михайлов. И съм сигурна, че всеки от вас, бъдещите читатели, ще го усети по своя собствен начин. Защото повелителите на словото правят точно това — докосват, затрогват, очароват, пречистват, извисяват... За да ги има Живота и Любовта. Извън пандемията от коронавируса. Извън границите на пространството и времето.

Ива Симеонова, СУ „Йоан Екзарх“ гр. Шумен

БОЛКА

Студената есенна нощ е обгърнала като було стария панелен блок. Чува се само вятърът, който свири с цигулката си някаква тъжна мелодия в голите клони на дърветата. Почуква в такт по прозорците, които тук-там още светят. Люлее от време на време счупената квартална люлка, която уличната лампа осветява едва-едва с огромно усилие.

Подпряна на металния парапет на малката остъклена тераса, тя пуши вече трета цигара. Димът минава през устата ѝ и се слива с вкуса от поредния валидол.

Никога не е била толкова самотна, колкото в този момент. Той и липсва. Липсват и очите му, с които умееше да говори на език, който само те двамата в целия свят разбираха. Липсват и ръцете му, с които я обгръщаше в прегръдките си и тя се чувстваше желана, женствена и недосегаема за всичко и всички. Липсва и гласът му, пълен с толкова много любов, нежност и спокойствие. Тя не спира да се пита „Защо?“. Не спира да мисли за смъртта. За това как идва ненадейно отнякъде и после нищо вече не е същото. Не проумява как така някои вярват, че смъртта е продължение на живота, някаква зловеща част от него. Тъжен епилог с многоточие. Къде отиват душите „след това“? Кой решава кого и кога да повика при себе си? Как може да има смисъл в нещо толкова неприемливо? Как е възможно в страданието да има справедливост или логика? Мислите и не спират да се блъскат като бурни морски вълни във вълнолома на болката и... Сълзите и обаче ги няма. Пресъхнаха сякаш. Изчезнаха безследно в мрака на отчаянието и Останаха и само спомените, но точно сега тя не знае какво да прави с тях.

Може би някой ден ще може отново да ги използва, за да стопли душата си. Може би. Някой ден.

Тя настръхва за миг от студения въздух. Гледа надолу към паркинга, където все още стои семейната им кола. Имаха толкова много пътувания с нея. Не, тя не е съгласна, че „човекът е човек, когато

е на път“. Това е неточно. Пътят винаги е за двама. Човек не бива да върви сам. Не и докато има с кого.

Първите едри дъждовни капки вече барабанят по ламаринения навес.

Изведнъж умората я връхлита като камикадзе. Тя гаси цигарата си в мръсния стъклен пепелник. Утре ще го изчисти. „Утре“ — как мрази тази дума, лишена от смисъл.

После приглажда с ръка косата си, въздъхва тежко и затваря вратата на терасата след себе си.

БЕЗВРЕМIE



Вече повече от половин час с Валка вървим през гората. Малкото планинско градче е някъде зад нас със своите проблеми, тревоги и надежди. С пушешките си вече комини, с продавачите на зеле по улиците и картоиграчите в задните дворове на къщите. Събота е. Всеки се справя с есенната лежерност посвоему.

Сякаш сме попаднали в една огромна прегръдка, която иска да ни приласкае и да ни предпази. Исква да ни разтърси нежно, за да изпаднат от нас страховете ни.

Усещам как шумът от колите, които минават по близкия път, се удря в гъстата преграда от надвиснали клони и храсталаци и ядосан се връща обратно. Прилича на нахална конска муха, която се опитва да премине през мрежа. Само слънцето успява някак да промуши лъчите си през гъсталака, без да се убоде на шипковите храсти.

Окапалите листа гостоприемно ни застилат шарен килим за тържествено посрещане, който дънерите на няколко паднали дървета като че ли натискат, за да не хвъркне.

Изведнъж става толкова тихо, че мога да чуя как сърцата ни бият в един ритъм. Вече вярвам, че двама души могат да живеят с ударите на едно сърце.

Проверявам по навик джоба на суитшърта си, където съм сложил маската си. Валка ме спира с думите:

— Недей! Тук не е нужно. Тук още всичко си е както преди.

Чува се кълвач, който явно майстори нещо, а след това друг пернат хубавец започва да оглася гората с чуруликането си. Разказва някаква история или търси дамата на сърцето си. А може би това е сутрешният брой на „Горски новини“?

Жалко, че не разбирам езика на птиците. Мисля, че именно това би направило хората много по-добри, много по-човеци. Би ги накарало да се опомнят и да намалят огромните си крачки, с които са се запътили към собственото си самоунищожение. Злобата би излязла в пенсия, а завистта би заминала на санаториум, за да лекува своя ревматизъм. „Някой би казал, че съм мечтател, но аз не съм единственият...“ — чувам Джон Ленън в ума си.

Време е. Трябва да продължим пътя си — натам, закъдето сме тръгнали. В живота винаги става така — просто трябва да продължаваме.

Не успявам да се въздържа и вадя камерата. Искам да вземем с нас това малко късче безвремие, защото съм сигурен, че ще ми потрябва.

ВАЙБЪР



Сивите облаци на задушната юнска вечер обгръщат блоковете на квартала като памук в кашон със стари новогодишни играчки. В градинката, потънала в зеленина, няколко деца си подхвърлят една шарена плюшена играчка, отегчени от дневната доза онлайн обучение. Подвикват си весело. Закачат се и се смеят, докато един малчуган със сини очи кара в кръг около тях голямо колело, за което все още не е пораснал достатъчно. Леко се надига от седалката при всяко завъртане на педалите. Стиска кормилото с такова старание и чувство за отговорност, сякаш изпълнява някаква задача, свързана с националната сигурност.

Двама приятели на средна възраст седят на близката пейка и си спомнят един по един всички футболни мачове, които са играли заедно тук — по тези поляни, по които все още виждат детството си да гони една топка „от 6 и 10“. Говорят си за живота и за това как е възможно в един толкова малък град да има толкова много объркани планове, ранени мечти и пропуснати шансове. Крайно време е някой да измисли някакъв математически алгоритъм за измерване и на това.

На най-отдалечената от тях пейка седи жена с побелели коси. От време на време поглежда с очакване в телефона си. Почуква нетърпеливо върху лилавата иконка на вайбър.

На децата наоколо им омръзва да си подхвърлят малката плюшена играчка и се местят в другия край — при люлките. Тя ги гледа с обич и нежност, докато минават покрай нея. Внучето и е почти на същата възраст. Прегърна го и го целуна за последно преди повече от година, когато синът и снаха и успеха да си дойдат за две седмици от Лондон. Колко ли голямо е пораснало? Дали все още обича препечени филийки с мармалад? Спомня ли си техните разходки на Острова? Дано го обличат топло! Тази Англия и нейният ужасен климат! Тази проклета чужбина, която ограби живота и! Приласка децата ѝ и остави двамата с мъжа и да остаряват в самота. Защо бяха всичките им усилия като родители — ремонтите почти всяко лято, неговите две години работа в Либия, строежът на гаража. Нали трябваше да живеят всички заедно. Да са щастливи тук и сега. А днес? Днес има само тази лилава иконка на телефона, която стана толкова важна за нея.

Защото това е начинът, по който тя стига до онази част от душата си, която е някъде там, край Темза. Осъзнава това често, особено във

вечери като тази, когато чувства душата си толкова чуплива.

Изведнъж се сепва и чува онова странно позвъняване на вайбър, което толкова обича и мрази едновременно. Изтерзаното и сърце започва да бие учестено. От вълнение не успява да приплъзне добре зелената слушалка надясно, но вторият и опит е успешен. Камерата се включва след секунди и тя вижда пред себе си малко момченце, което току-що е станало от сън.

— Бабо! Бабо! Виждаме те!

Усеща как една невидима ръка я сграбчва за гърлото и бавно я стиска. Но тя успява някак да се отскубне от желязната и хватка и казва:

— Милото ми момче! Колко много си пораснал!

— Бабо, аз имам ново колело!

Тя се усмихва с усилие и отговаря:

— Да внимаваш как караш! Да се пазиш!

Детето се завърта в стаята и на екрана се появява млад мъж.

— Мамо, здравей! Къде е татко?

Тя преглъща едно малко парченце майчинска болка и отговаря:

— Отиде до магазина за цигари.

— Мамо, добре ли сте? Всичко наред ли е? — задава поредния си въпрос младият мъж.

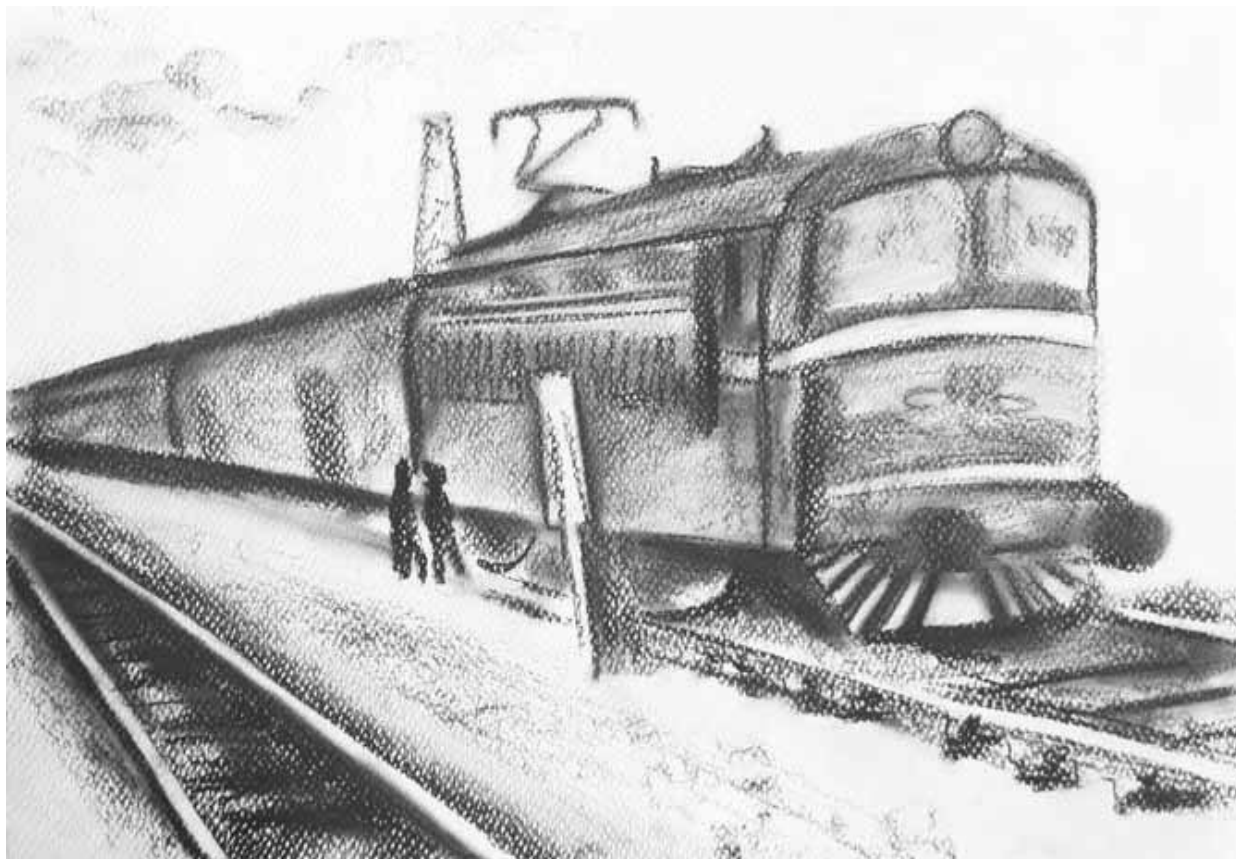
Говорят още малко, докато уличните лампи светват.

— Бабо, плачеш ли? — пита детето и се взира в екрана.

Тя не отговаря веднага. Забавя се няколко секунди. После казва:

— Не, моето момче... Заваля дъжд... Тук тази седмица често вали.

БЪРЗ ВЛАК 1622



Имаше още половин час, а аз вече бях в подлеза, когато чух гласа на диспечерката по радиоуредбата: „Бърз влак 1622, от Пловдив за София, ще замине от 1-ви челен коловоз, западна част на гарата, в 7.00 ч.“. Жената звучеше така, сякаш страда от синусит и е много заета. Но въпреки всичко великодушно е намерила време да съобщи тази изключително важна информация на сънените пътници и продавачките на билетните каси, на които им беше все едно.

Облачната есенна сутрин вече беше пристигнала отнякъде на перона, смесвайки се с миризмата на влак, цигари и банички. Подминах двамата бездомници, които все още спяха на металните пейки отвън, и се качих в последния вагон. Видях ми се празен и подходящ, за да завърша книгата за Мосю Жан, който търси щастието по улиците на

Цюрих. Това ме накара да осъзная за пореден път как всеки от нас има своя мерна единица за най-важните неща в живота и какъв хаос предизвиква понякога тази бъркотия от морални мерки и теглилки. Всъщност може би няма нищо лошо в това — до момента, в който някой не започне да те убеждава, че неговият сантиметър за щастие мери по-точно от твоя.

Отпуснах се на сините твърди седалки в купето и през мръсния прозорец видях как двама кантонери в оранжеви работни гащеризони заминаха с чукчета към предната част на влака, сякаш търсеха някого, който им дължи пари.

Извадих киндъла и се приготвих да чета, защото всеки момент трябваше да потеглим. Тогава се чу някакъв метален шум и видях как една велосипедна гума се подава през вратата. След секунди се появи цяло мъжко колело с рамка, а след него и собственикът му — енергичен старец, облечен с анцуг със запретнат десен крачол.

— Брей! За малко да го изпусна! — каза плешивият колоездач, обръщайки се към мен. После подпря колелото си, за да не падне, и седна на съседната седалка.

Натиснах копчето на дежурната си съпричастност и се усмихнах насреща му, но нещо ми подсказа, че книгата ми ще почака.

Старецът набързо се представи, без да го питам за името му. Бил от Стамболийски, ходил на гости „при дъщерята“ в Пловдив и си взел колелото, за да не дава пари за градски транспорт. Пък и после по-бързо се прибирал до вкъщи.

— Добро утро! Билети и карти за проверка! — дрезгавият глас на кондуктора прекъсна монолога на моя спътник. Служителят на БДЖ провери набързо билета ми и почти не обърна внимание на картата на стареца. После го погледна и попита с премерен укор:

— Дядо, ти защо си без маска?

Възрастният мъж се засуети, но бързо извади от джоба си ръчно изработена маска от груб бял плат, която покри почти половината му лице. Нахлузи я накриво и изпрати с поглед кондуктора, който с мъка затвори плъзгащата се врата на вагона след себе си.

— Обърка света тая пущина! — ядосано възкликна старецът и изпсува по адрес на коронавируса. После продължи:

— Ама знаеш ли, ние сме виновни — хората. Плащаме си за греховете. Щото много други вируси има около нас — злоба, завист,

лошотия. За тях ваксина няма. Не можеш да си сложиш маска на душата. Заразяваме се нарочно едни други, а после...

Не казах нищо, а той не довърши думите си и те увиснаха някак във въздуха като разколебан въжеиграч.

Влакът наближи Стамболийски и философът колоездач стана нетърпелив.

— Е, хайде — каза той. — Със здраве!

После придърпа колелото си и се приготви за слизане.

ЛЕКАРИ



*В памет на Мария (1947 — ...) и Георги
(1944 — ...) Точкови*

*За съжаление тази история е истинска. В основата и е
положен Камъкът на страданието и личната трагедия на моята*

духовна сестра Петя, която безкрайно обичам. Аз просто я написах по свой начин.

Лекарки са. И двете. Пътуват всеки ден до по-малкия съседен град. Работят в местната болница. Поредното им дежурство е зад гърба им. Седят в празния автобус и са вперили поглед навън, където вечерта бавно спуска своето черно наметало. А ноемврийският дъжд тихо започва да трополи с капките си по мръсното стъкло.

Едната от пътничките сваля за миг очилата си, които са се запотили от светлосинята и медицинска маска. Масажира с пръсти умореното си слепоочие и после се фокусира върху седалката на колежката си:

— Я, какви хубави дюли! — възкликва с детско възхищение в гласа си. — По колко ги взе?

Дюлите наистина изглеждат като за изложба. Пет красиви жълти слънца, които като че ли осветяват тази част на автобуса и те карат да вярваш в безграничната сила на природата. Без да обръщат внимание на нахалния страх, задушливото напрежение и кресливата безотговорност, които са седнали на по-задните места като непослушни ученици по време на екскурзия до Карлово — Калофер — Сопот.

— По лев и двадесет бяха — отговаря колежката ѝ.

Усмивва се и опипва с ръка дюлите с такова задоволство и гордост, че човек би помислил, че е направила сделката на живота си. Колко малко му трябва на човек понякога, за да се чувства щастлив — пет добре узрели дюли, един колега и краят на работния ден!

— Ще ги занеса на майка ми за сладко. Тя е голям майстор. Шофьорът, който до този момент само мълчи, вече е пуснал радиото. Новините отново информират за броя на новозаразените с вируса и починалите за денонощие. Следва кратка информация за преминаването на учениците в дистанционно обучение, което явно му идва в повече:

— Я ги виж ти тях — даскалите! — мърмори под носа си той. — Къде дават така бе, ей? И аз искам да си седя вкъщи и да ми плащат!

Справедливият му гняв явно го е накарал да свали маската си под брадичката още преди да се качи. Разгорещил се е в говоренето със себе си — любимия спорт на милиони хора по света, които разбират от

всичко. Какво пък?! Няма нищо лошо в това да говориш с интелигентен човек, който винаги е готов да те изслуша, да те подкрепи и разбере какво си имал предвид.

След кратка реклама на фирма за бързи кредити и за благоденствието, обещано от нея, на дневен ред в новинарската емисия поставят въпроса за нуждата от повече центрове за кръвна плазма в страната.

— Айде стига с тия глупости бе! — избухва отново водачът на моторното превозно средство. — Ей, това лекарите са голяма мафия. Какво ли не правят за пари! Що не кажат как карат хората нарочно да се пишат болни, та да прибират по две хиляди лева?

След това монологът на специалиста проследява развитието на проблема още от месец март насам.

Притежателката на дюлите понечва да отговори на грубата провокация, хвърлена ей така в малкото автобусно публично пространство, но се отказва. Двете с колежката и се споглеждат, а тя и казва с очи: „Недей! Няма смисъл. Не си заслужава.“

Пътуването е почти към края си. Жената с очилата замислено отново проговаря:

— Вчера се чухме с доктор С. Постъпила е в ковид отделението преди месец.

— Но това е твърде опасно за нея. Тя е пенсионер — отговаря колежката и.

— Така е, но няма как. Не им достигат хора. Разказа ми за едно семейство — възрастен мъж и жена, които са лекували при тях. Първо мъжът е минал на обдишване, но е било твърде късно. Жена му била до него през цялото време. Грижела се непрестанно за съпруга си. Накрая и тя не можела вече да става. Когато и казали, че е починал, помолила само за малко да я пренесат до леглото му. Да бъдат заедно за последно. Няколко часа по-късно починала.

— Боже мой, каква трагедия и каква любов! — възкликва приятелката и. Очите и са пълни със сълзи, а ръката и търси сякаш за подкрепа дюлите до нея.

— Да, мила. Ковид е и любов — онази, разтърсващата и всепобеждаващата. Тя си пробива път през тунела на страданието и болката и ги подчинява по някакъв си неин начин — отговаря колежката и с очилата.

Това е последното, което двете си казват, преди да слязат, докато шофьорът вече псува българския национален отбор по футбол. Няма как да е иначе. Поредна загуба. Този път от Финландия. Футболът винаги е бил много важен за населението на страната, а и от него, все пак, разбират всички.

ДОКУМЕНТИ



Пред гише №4 вече имаше малка опашка от трима души. Най-отпред млада дама с кафяво палто с качулка нервно почукваше с личната си карта по дървения плот. Погледът и критично се разхождаше из помещението, в което служителките се бяха постарали да внесат, доколкото бе възможно, малко уют и някои дребни удобства. До големия шкаф с папки, в пълна бойна готовност, чакаше ниска масичка с три измити и похлупени порцеланови чашки за кафе. До тях имаше картонена кутия с чай „Алпинист“, термокана и кафеварка кубинка на почтена възраст, която, ако можеше да говори, със сигурност щеше да разкаже безброй интересни истории, клюки и готварски рецепти. Няколкото пликчета захар бяха поставени до нея с такава изтънчена старателност, сякаш бяха ноти върху роял. В другия ъгъл, обгрижен с обич, в синя саксия си почиваше голям фикус.

Младата жена, която беше първа на опашката, огледа с насмешка канцеларския интериор и стенния календар с котенца, след което се съсредоточи върху маникюра си, поклащайки многозначително глава.

Зад нея, на безопасно епидемично разстояние, търпеливо чакаше реда си млад мъж с очила, които от време на време се изпотпяваха от черната му маска с филтър. Беше разкопчал зимното си яке и съсредоточено търсеше нещо в телефона си. Лицето му излъчваше добродушна меланхолия и умерена незаинтересованост от случващото се наоколо. Ако в този момент някой беше паднал от небето до него, той вероятно щеше да го погледне с безразличие, след което щеше да продължи се занимава с телефона си. Някои хора имат уникалната способност да се самоизключват от всичко и всички, които съзнателно или не се опитват да счупят аквариума на собствената им самодостатъчност.

Последна на опашката беше жена на средна възраст с къса боядисана коса и шарена плетена лента на челото. Беше поставила маската под носа си с такава демонстративна небрежност, че сякаш крещеше на всеослушание: „Не ми пука за мерките ви! Вирусът е една голяма лъжа! Искам си предишния живот обратно!“. Най-вероятно, ако и се удадеше възможност, би унищожила ритуално някоя и друга партида с ваксини на „Пфайзер“. Или в краен случай поне няколко PCR теста.

След две-три минути тя наистина пусна на воля в стаята дрезгавия си тютюнджийски глас:

— Айде бе, к'во става? Отиде ми целият следобед! Докога шъ ви чакам?

Най-после една от служителките се появи с купчина книжа в ръце. Изгледа величествено и с премерено пренебрежение тримата простосмъртни участници в опашката и седна на мястото си зад гишетото като принцеса на своя трон. „Досаждате ми всички, но хайде, от мен да мине. Ще свършим работата“ — каза с поглед Нейно величество. След това отегчено започна да дава указания на младата жена с кафявото палто за попълването на някакъв формуляр. Мъжът след нея вдигна очи от телефона си само за да се информира кога ще дойде неговият ред, и отново заби нос в дисплея.

Жената с късата коса зад гърба му изсумтя нещо под носа си и се завъртя нервно на пета. После изведнъж го попита:

— Ти за к'во чакаш?

Мъжът за кой ли път свали очилата си и ги избърса, след което тихо каза:

— Удостоверение за настоящ адрес. А Вие?

— Ще ме пуснеш ли да мина преди теб, че много бързам? — отговори с въпрос жената и след кратка пауза допълни — Аз ще вадя удостоверение за наследници. Ще се съдим с брат ми.

Неловко мълчание изпълни препоръчителните метър и половина социална дистанция между двамата. Но тя отново го разсече с острия нож на гласа си:

— Бързам, че после трябва да тичам до НОИ. Ей, от мен да го знаеш, ако някой ден тръгнеш да се съдиш с брат или сестра...

— прекъсна жената, за да глътне малко вода от пластмасовото шише, което беше извадила от чантата си. Но мъжът с очилата не и позволи да довърши:

— Сестра ми почина преди две години — каза той и тъжно се усмихна. След това мина назад и ѝ отстъпи мястото си с думите:

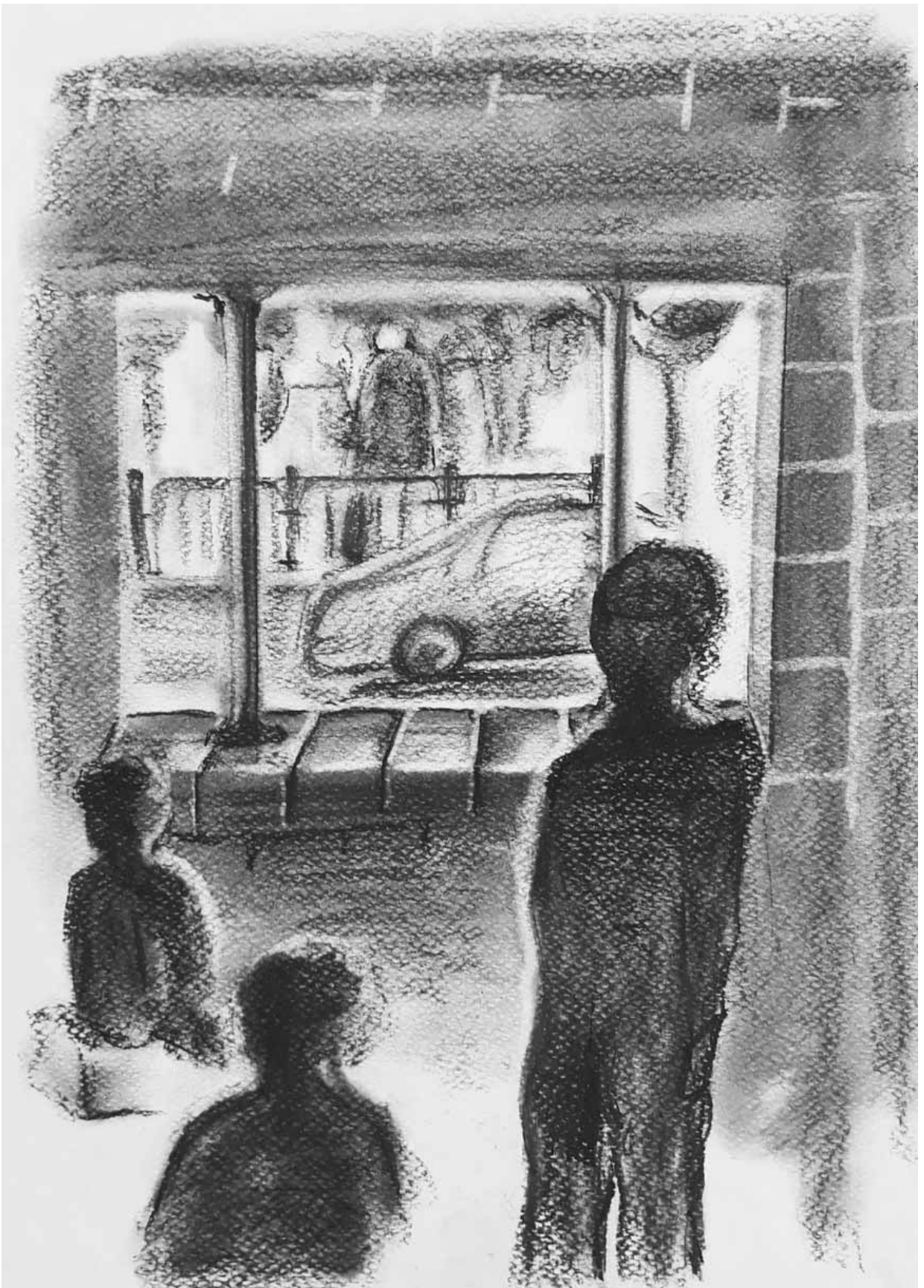
— Заповядайте! Минете.

Младата жена с кафявото палто пред тях вече приключваше с попълването на формулярите. Остави почти празния химикал, привързан с връв за плота, и се отправи към изхода, докато разтриваше ръцете си с дезинфектант.

Служителката зад гишетото прибра купчината с книжа на бюрото си, подреди ги по някакъв свой метод и каза високо:

— Следващият!

ДОМ



— Брей, че кога стана обяд?! — каза най-възрастният от тримата работници, които вече няколко седмици работеха по основните на новата жилищна кооперация. Той беше нещо като техен бригадир. После свали старата си бейзболна шапка с мрежичка на темето и погледна нагоре към кадифеносиньото небе и майското слънце. То вече се бе превърнало в голямо златножълто копче, което нечия ръка сякаш беше завъртяла, за да усили обедната жега и задух.

Бригадирът притвори за миг очи и се заслуша в песните на градските птици, които долитаха от близките дървета и които той и колегите му заглушаваха постоянно с машините си по време на работа.

След няколко секунди на блаженство избърса потта от челото си с ръкава на мръсната си работна тениска, която някога със сигурност е била зелена, и нахлупи шапката си.

— Я вижте бе! Тая пак е тук! — подвижна весело другият работник и посочи с глава към отсрещната страна на улицата.

Там стоеше и ги наблюдаваше възрастна спретната жена с побеляла коса, прибрана грижливо на висок кок. Вече няколко пъти тази седмица тя идваше, спираше за минути пред строежа, гледаше ги и после си тръгваше, без да каже нищо.

— Ей, верно бе! — възкликна най-младият член на бригадата. После подхвърли:

— Сигурно и харесва да гледа млади готини мъже как бачкат. Тримата се разсмяха шумно, а бригадирът каза:

— Че сме готини — готини сме. Че бачкаме — бачкаме. Само дето вече не сме млади. Поне аз де! — въздъхна тежко той с тъга по младостта си, с която заедно бяха правили кой знае колко много лудории. После сякаш дойде на себе си и продължи:

— Абе стига сме си губили времето, че почивката си върви. Сега ще довтаса чорбаджията и пак ще мрънка.

Тримата се измиха под чучура на импровизираната си чешма в единия край на голямата работна площадка.

— Киро — обърна се бригадирът към най-младият си работник.

— Тичай до магазина, че умирам от глад.

— Пак като вчера ли да купя? — попита на свой ред Киро. Бригадирът поклати одобрително глава и се настани под сянката на дървения фургон, в който се преобличаха.

— Купи ми и едни цигари! — каза другият работник. — Моите останаха вкъщи. Жената, ако ги намери, ще ме направи на салата. Бях и обещал да ги спирам.

— Добре — каза Киро. — Отивам.

— Чакай малко! — викна след него бригадирът и Киро се спря

— Питай тая жена какво иска.

Момчето се отправи с енергични крачки към близкия квартален магазин. Забави се в него няколко минути, а на връщане се спря пред възрастната дама, която все още беше на отсрещния тротоар. Поговори с нея пред погледа на двамата си колеги и после се върна при тях с една пълна найлонова торба.

Докато обядваха, бригадирът, който вече беше приключил с храната, попита:

— Какво каза жената?

— Нищо — отговори Киро с пълна уста. Преглътна и после продължи:

— Каза, че на това място била старата къща, в която живели с мъжа и 20 години. Построили я двамата заедно с помощта на родителите си. Че тук били щастливи и други подобни глупости. Я ми подай македонската наденица и още една филия.

— Вярно бе! — каза другият работник. — Тук навремето наистина имаше няколко кирпичени съборетини.

Бригадирът се замисли, извади една цигара и я запали, без да каже нищо. После погледна към улицата. Жената вече си беше отишла.

ДВАМАТА СТАРЦИ



— Ех, да бях сега на техните години! — промълви замислено единият от двамата старци, гледайки към момчето и момичето, които седяха прегърнати на съседната шарена пейка в градската градина. После свали каскета си и с блаженство почувства как сутрешното есенно слънце гали с меките си лъчи плешивото му теме, върху което бяха останали само няколко косъма, чудещи се какво правят там все още.

Другият старец погледна към влюбените тийнейджъри, които точно в този момент си правеха селфи. Разкопча копчетата на черния си елек без ръкави и отвърна на провокацията на своя приятел:

— Нещо много си се разнежил.

После се подпря на бастуна си и се загледа в парчето мазна баница, което се въргеляше до кошчето за боклук и явно представляваше особен интерес за една дебела черно-бяла котка наблизо.

— Даммм... — върна вяло репликата старецът с каскета, като уморен тенисист.

Замисли се за онази магия на септември, която притежаваха малко месеци в годината — да кара хората да използват по-често дистанционното управление на душите си, преди да го заключат на сигурно в шкафа на своите страхове.

— И все пак — продължи мисълта си старецът, докато въртеше кафявия каскет в кокалестите си ръце. — Ако бях на техните години...

— Какво щеше да направиш? — попита приятелят му и скри една прозявка в ръкава на ризата си.

— Какво щях да направя ли? — каза сякаш на себе си старецът с каскета. — Не знам точно, но в едно съм сигурен — щях да се опитам да живея по-бавно. А ти?

Приятелят му подпря бастуна си на пейката, замисли се и отговори:

— И аз не знам. Може би нямаше да замина за Коми. За какво ми бяха тия четири години в оня студ?! От тях ми останаха само една стара жигула и празен апартамент. Можех да бъда по-дълго със Сийка и детето.

Една млада майка с количка, от която се подаваше дебелобузест малчуган, мина покрай тях и поздрави жената, която продаваше

гевреци. Бебето стискаше пластмасова дрънкалка, говорейки на някакъв странен чужд език.

— Много сте пораснали! — забеляза продавачката и се усмихна.

— Ами... растем — отвърна приветливо младата жена. — Това ни е работата.

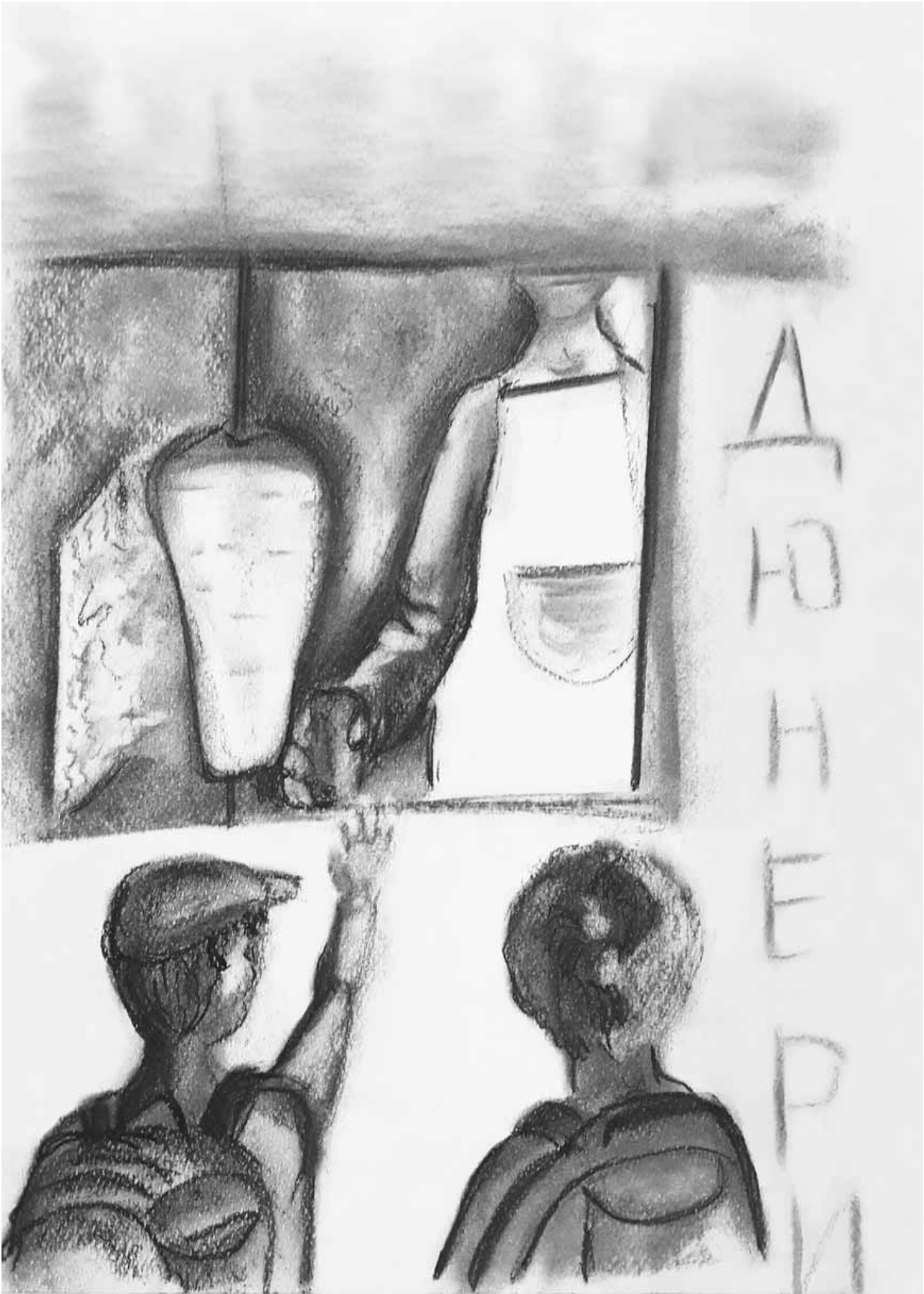
След това продължи енергично да бута количката по пътя си. После двамата старци останаха отново сами със себе си. Влюбените тийнейджъри на съседната пейка си бяха отишли отдавна.

— Вдругиден ли ще дават пенсиите? — попита някак между другото притежателят на бастуна.

— Да — отговори старецът с каскета. — Май да.

— Това е добре — отвърна приятелят му и пак се замисли.

ДЮНЕРИ



Един червен микробус профуча с бясна скорост по широкия булевард, оставяйки след себе си облак уличен прах и няколко пожълтели листа, танцуващи влюбено около него. Възрастната дама, която вървеше по тротоара в този момент, задържа с усилие широкополата си старомодна шапка, за да не хвъркне, подгонена от вятъра, от главата и. Спря се за миг и се обърна назад, изпращайки с поглед нетърпеливия шофьор и колата му. После промърмори нещо под носа си и отново пое по пътя си, дърпайки с премерено усилие и достойнство своята карирана пазарска чанта на колелца.

Есенното слънце вече се канеше даде всичко от себе си на този прозаичен ранен следобед, за да задържи още малко жива илюзията на хората за лятото. Лъчите му докосваха внимателно мръсните прозорци на близкия ресторант за дюнери. А оттам се носеше онази така характерна миризма на печено месо, пържени картофи, бял сос и бог знае още какво, която не може да се сбърка с нищо друго. Заедно с нея отвътре се чуваха един след друг денс хитове от 90-те години на миналия век, навяващи носталгия за едно друго време и един друг свят.

Останал за минути без работа, продавачът на дюнери гледаше с интерес след младата жена, пресичаща неправилно улицата. И великодушно и прости този малък грях заради късата и пола и чаровната и усмивка. Избърса с ръкав запотеното си лице, припявайки си „What is love?“ на Хадауей. Нагледа грил машината, на която няколко пилета се въртяха като осъдени на мъчения от Испанската инквизиция. След това провери мазнината във фритюрника.

Точно преди да си открадне още няколко минути работно време и да позяпа навън, облакът на прозореца, към него се зададоха двама малчугани. По-смелият от тях, облечен в тениска на

„Ливърпул“, леко се надигна на пръсти и му подаде една касова бележка с думите:

— Една двойка!

Продавачът пое бележката за платени два малки дюнера и се зае с тяхното окомплектоване. Всеки път правеше това с такова внимание и сръчност, сякаш приготвяше багажа на собствените си деца за летен лагер.

Докато загъваше първия дюнер с бяла оризова хартия, се загледа в нетърпеливите лица на момчетата.

— В кой клас сте? — попита продавачът.

По-смелият отговори с гордост, сочейки с глава приятеля си:

— Той е в пети, а аз съм в шести.

Петокласникът, който стискаше в ръце футболна топка, виновно извърна глава настрана, спирайки погледа си върху панираните пилешки хапки и фалафелите на витрината, и бързо преглътна.

— Ха! Я виж ти! — възкликна продавачът. — И синът ми е в шести клас.

Двамата малки клиенти не показаха особен интерес към тази очевидно важна подробност, но шестокласникът подхвърли от уважение:

— Ами той къде е?

Продавачът му подаде единия готов дюнер и отговори замислено:

— Остана да живее при майка си.

Момчетата не казаха нищо, изчаквайки втория дюнер.

Една хлъзгава мисъл се изгъркаля отнякъде в ума на продавача и като топка за боулинг събори кеглите на чувството му за вина и усещането за пропилян живот и брак от типа „Титаник“. Спомни си, че е негов ред да прекара уикенда със сина си. Беше решил да го заведе на мач и най-накрая да го научи да свири с пръсти в уста. Щяха да похапнат торта в кварталната сладкарница, а след това да му купи онова колело с големите гуми, което му беше обещал още преди проклетата карантина.

— Ето — заповядай! — каза продавачът, отърсвайки се от мислите си, и поднесе втория дюнер на своите нетърпеливи клиенти.

По-големият малчуган пое жадуваното вързопче, увито в оризова хартия, и двамата с приятеля му, който имаше вече бели мустаци от коса, бързо се отдалечиха.

— Ей! — викна след тях продавачът. — И да учите!

После взе големия нож и се зае да остърга още малко от набученото на шиш месо за следващата поръчка.

ИЗВЪНРЕДНО ПОЛОЖЕНИЕ



Дните се търкалят бавно и падат един върху друг като лъскави зърна в кехлибарена броеница. Сливат се, превръщайки се в голям безформен къс безвреме. Не съм излизал вече почти седмица. Извънредно положение. Няма как. Усещам страха и коварната неизвестност, полепнали по всичко навън. Заедно с невидимата заплаха — вируса. Осъзнавам, че светът, България и ние самите никога вече няма да бъдем същите.

Питам се дали това е началото на края или края на началото. Чувствам главата си като лунапарк от 80-те години на миналия век, а мислите ми са като блъскащи се колички. Заедно с тях и едни и същи изрази: „потвърдени случай“, „затягане на мерките“, „карантина“, „дезинфектанти“, „маски“, „кризисен щаб“, „пандемия“...

Мемета с ген. Мутафчийски заливат мрежата — заедно с предизвикващи настръхване клипове на легла с болни в коридорите на претъпкани италиански болници, изтерзани млади лекари с рани от предпазни маски по лицата си, с ковчезите и ужаса от Бергамо. Усещам, че трябва да подишам малко чист въздух. Излизам на терасата. Мирише на пролет. Тя е тук. Слънцето огрява дружелюбно квартала и учудено сякаш се пита къде са хората.

Двама младежи, които явно се мислят за недосегаеми, вървят важно по улицата. Единият суетно поспира пред витрината на близкия магазин и се оглежда изпод оскубаните си вежди. За тях очевидно не важат предпазните мерки. Понякога си мисля, че младостта и глупостта наистина са сестри. Или пък не? Объркан съм.

Преглъщам една ругатня по техен адрес, докато гледам как един старец бавно пъпли по другия тротоар. В едната си ръка държи мрежестата си пазарска чанта, а с другата стиска бастуна си.

— Къде си тръгнал, дядо Кольо? — подвиква магазинерката през маската си, докато е навън, за да напръска с нещо дръжката на вратата. — Не знаеш ли, че трябва да си стоиш вкъщи?

Той спира за момент. Подпира се на бастуна си. Усмивва и се и казва:

— Какво казваш, момиче? Глух е.

— Не знаеш ли, че трябва да си стоиш вкъщи? — напруга се тя да извика по-силно и ясно, за да я чуе.

Той се замисля, преди да отговори:

— Знам аз. Знам. Ама нали трябва да ида до пазара? Няма кой!

— Опасно е! — опитва се да го сплаши жената.

— Какво да правя?! — риторично отговаря той с философско примирение и поклаща глава. — Абе... тя моята се е видяла. Ами вие да сте здрави!

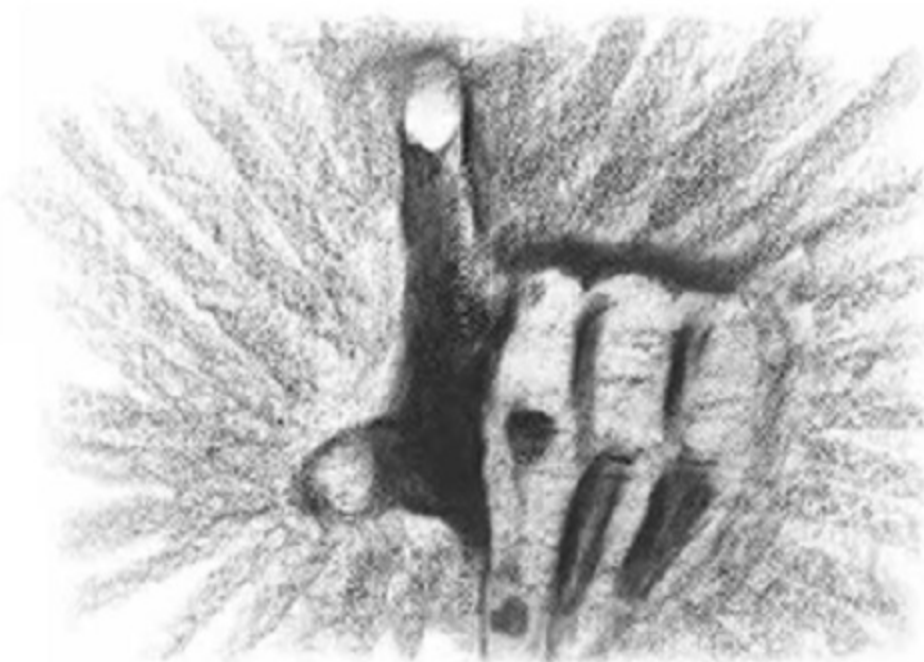
После продължава с бавна стъпка дългото си пътуване към Четвъртък пазара.

Става ми още по-тъжно и отивам да си измия за пореден път ръцете в банята. Умишлено не се поглеждам в огледалото. Не искам да видя отново лицето на собственото си чувство за несигурност. Вместо това чувам весела глъчка. Двете хлапета на комшиите над нас радостно се плацикат. Изумително е как топлата вода може да направи децата щастливи. Слава богу! Поне някой успява да е щастлив в тези дни.

Трябва да се взема в ръце. Особено сега — в условията на дистанционно обучение. Преглеждам какво имам за утре. После отскачам до Google classroom, за да проверя как върви регистрацията на децата по виртуалните класни стаи. Чувам как пристига поредното съобщение в месинджър. В последните дни това е особено познат звук. Отварям го, готов да помогна. Една млада дама от пети клас ме пита дали да качи домашната си за траките. Отговарям ѝ, че се е справила страхотно, че се гордеа с нея. Усецам как се замисля какво да ми отговори. Пише нещо, изтрива го с колебание. После ми изпраща само едно изречение. Прочитам го. После пак. Усецам как настръхвам, а някой сякаш ме хваща за гърлото, докато отново се вирам в екрана:

— Обещавам да бъда по-смела, когато се върнем в училище!

ВТОРА УПОТРЕБА



Пред вратата на магазина за дрехи втора употреба една охранена оранжева котка се припича под лъчите на ниското ноемврийско слънце. Притворила е очи в лениво блаженство и само от време на време хвърля поглед към широката павирана улица, колкото да задоволи любопитството си, неспиращо да ѝ напомня за себе си.

Раздрънкан син микробус „Форд Транзит“ завива тромаво зад ъгъла, сякаш за да допълни усещането за мързелива съботно обедна лежерност.

Продавачката от магазина, която е излязла навън да пуши, отпива от кафето си, докато гледа как фордът оставя във въздуха след себе си две-три пожълтели листа и гъст прахоляк.

След минута вратата на съседния салон за красота се отваря и оттам излиза жена с лигавник около врата си и коса, намазана с някаква странна зеленикава смес. Какво ли не правят жените в името на своята суета?! Мъжете също!

— Още малко, а? — посочва тя с поглед към табелата с работното време на магазина и също пали цигара.

— Да — отговаря продавачка. — Още пет-шест минути. После ще тичам до Кауфланд. Има промоция на праха за пране.

Двете разменят набързо стандартна информация — малко клюки за съседите, броя на новозаразените с вируса за деня и резултатите от президентските избори в САЩ. Не пропускат и цените на праза в зеленчуковия магазин отсреща, които единодушно заклеймяват като твърде високи.

В този момент откъм близките къщи се задава възрастна жена. Облечена е в старо кафяво палто. Побелялата и коса грижливо е прибрана под вълнена забрадка. Носи найлонова торбичка, през която се виждат един хляб и две кисели млека. Походката и е някак величествена, изпълнена с достойнство и самоувереност. Може би така е вървяла Жана д'Арк по пътя към кладата в Руан през 1431 г.

Възрастната дама приближава двете събеседнички. Спира се и ги поздравява:

— Стои ли още онази чанта, или я продадохте? — обръща се тя към магазинерката.

Продавачката се усмихва учтиво и отговаря:

— А, стои си. Не съм я продала още.

— Чудесно! — възкликва възрастната жена. — Щом взема пенсията, веднага ще дойда.

Казва „довиждане“ и продължава по пътя си, докато един плешив мъж я задминава, бутайки голямо колело, на което е качил празен бял бидон за зеле.

Клиентката на салона за красота замислено се почесва по маската, която е свалила под брадичката си.

— Абе, това не е ли другарката... — пита тя продавачката, която я прекъсва:

— Да. Тя е. Била е учителка на мъжа ми, на Киро. Харесала си е при мен една чанта за 14 лв. и все ме пита за нея.

Настъпва неловко мълчание, което клиентката на салона за красота отново нарушава:

— Защо не и я дадеш, а тя да ти я плати, когато може? Всъщност — не, чакай, сега ще ти я платя аз.

И понечва да влезе в салона за портмонето си. Продавачката отвръща уморено:

— Мислиш ли, че не опитам? Киро, като разбра, веднага ми каза същото. Но тя отказа. Много е горда. Да се чуди човек на какво основание — бедна е като църковна мишка, дъщеря и не е идвала от София да я види кой знае откога, а пенсията едва и стига да си плаща лекарствата.

Двете жени допушват мълчаливо цигарите си. После продавачката сипва малко котешка храна в една празна кутия от пастет, която стои наблизо. Влиза в магазина и обръща табелата с работното време, на гърба на която пише „Затворено!“.

НЕПРОВЕРЕНИ



Влакът се носеше с лежерна скорост по релсите като меланхоличен пътник, който знае, че трябва да отиде някъде, но не бърза особено много. През широките панорамни стъкла една след друга се сменяха красиви и тъжни гледки. Изгорели стърнища и буренявали ниви се редуваха с изоставени сгради и трафопостове. Електрическите стълбове — тези бдителни стражи — се мяркаха от време на време, за да напомнят за себе си и да внесат нужното спокойствие.

Окъпана в жълто, червено, кафяво и зелено, планината стоеше уморена далеч на заден план като пъстър фототапет от времето на социализма.

Може би подтикнат от някакъв закъснъл импулс по лятото, есенният вятър гонеше мръснобелите облаци в небето, подканвайки слънцето да се престраши и да покаже носа си през тях.

Тази сутрешна железопътна идилия по някакъв начин се беше настанила и сред пътниците, създавайки усещане за особена форма на душевен уют, доколкото беше възможно.

Трите дами седяха удобно на една четворна седалка и се наслаждаваха с огромно удоволствие на пътуването и споделяната си компания. Не спираха да говорят на висок глас и това всъщност ги издаде, че са учителки. Обсъдиха броя на заболелите от коронавирус през последното денонощие, критикувайки противоепидемичните мерки на образователното министерство. Споменаха онлайн обучението и неговите последици. После — продължаващите протести срещу правителството. След което дойде ред на вечната женска тема за стайните цветя, домашното меню за деня и пазаруването.

Разговорът им, който вече приличаше на спагети с доматиен сос заради своята богата текстура и тематично многообразие, се прекъсваше единствено от гласа на младата кондукторка. След всяка гара тя успяваше някак да надвика трите жени и да зададе своя риторичен въпрос:

— Непроверени?

Отговор така и не получаваше от никого и смутено пригладдваше зад ушите си черната си дълга коса, опипвайки ластика на текстилната си маска. После очите и придобиваха изражение „Е, може би следващия път“ и тя сядаше на служебното място зад кабината на машиниста.

— Моят тази вечер пак е втора смяна — събщи на всеослушание едната от трите учителки. — Пак ще го чакам до среднощ. Омръзна ми вече.

Тя изглеждаше на около половин век, но със сигурност се чувстваше на малко повече.

Жената, която беше от лявата и страна, не каза нищо, загледана през прозореца.

— Радвай се! — подхвърли замислено третата спътничка от компанията. Умореното и лице и бръчките по челото издаваха узрялото желание за пенсиониране и поносима доза неудовлетвореност от живота.

— Че защо? — попита учудено недоволната съпруга на работника на смени и бръкна в дамската си чанта, за да провери телефона си.

— Как защо? — отвърна колежката и с въпрос. — Защото има кого да чакаш.

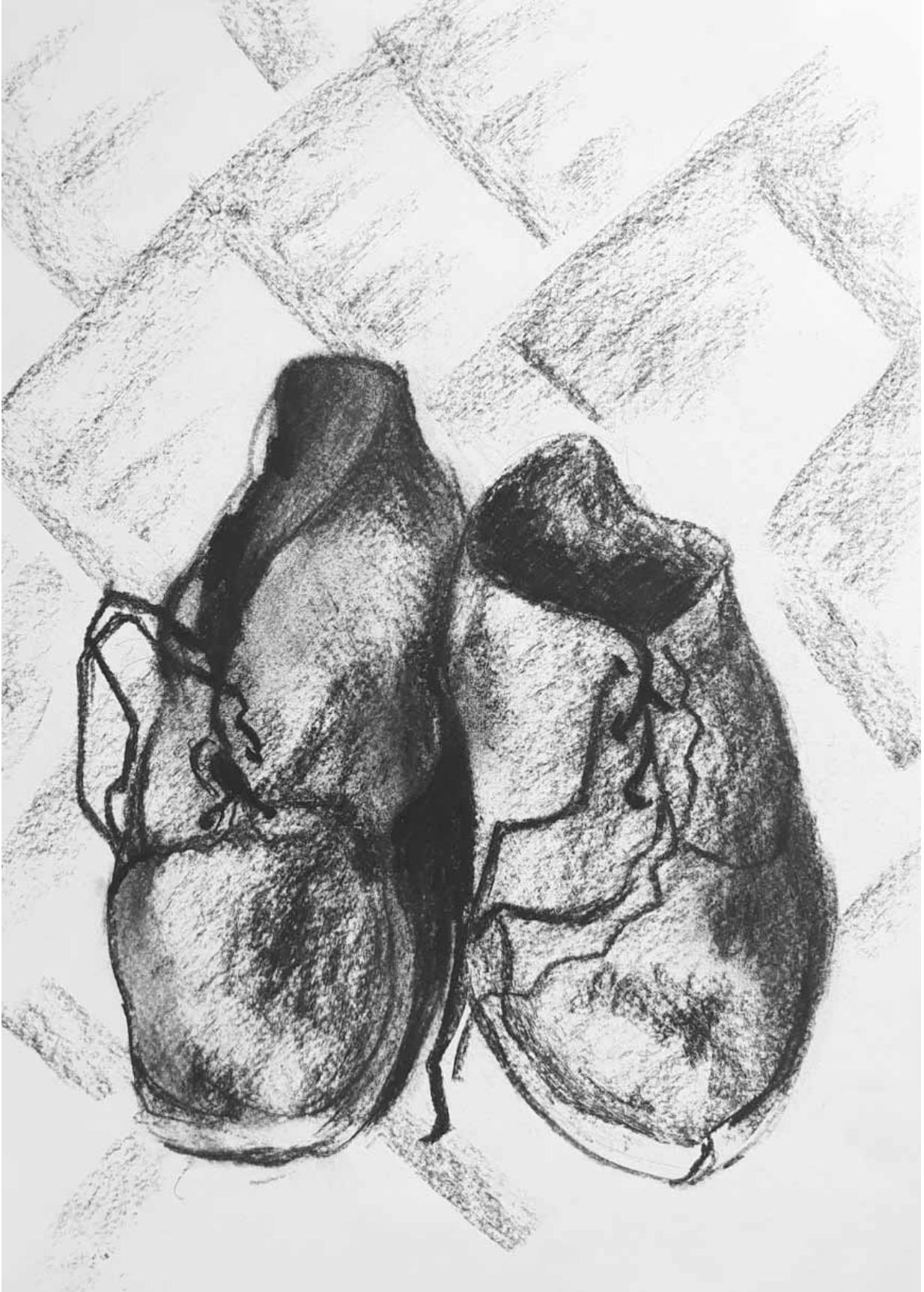
Влакът постепенно намали скорост и бавно спря някъде в полето на някаква спирка в нищото. Виждаше се малко селско гробище с полусрутена ограда, а до него метално скеле на някогашни оранжерии.

Жените изведнъж млъкнаха, загледани в тази сюрреалистична гледка — като картина на някой модерен Салвадор Дали.

Кондукторката също се присъедини към мълчанието на трите пътнички, загледана през прозореца. После се отърси от мислите си за миг и се приготви отново да зададе дежурния си въпрос:

— Непроверени?

ПРОДАВАЧЪТ НА ОБУВКИ



Месец май вече е тук. Донесъл е със себе си толкова много подаръци, които много от нас преди време приемаха просто за щрихи от пейзажа. Прекрасните аромати, които се носят от шарената шумоляща рокля на госпожица Пролет. Концертите на градските птици, в които толкова обича да се извява солистът кълвач. Жаждата за живот и онзи свещен човешки стремеж към новото начало — „туй наше вечно утре“.

Усещам как слънцето се закача с мен и ми е приятно. Прави върху лицето ми своите „слънчеви зайчета“, докато вървя под разлистените клони на дърветата по павираната улица. Някаква радостна възбуда сякаш тича палаво от единия до другия и край, чука по вратите на магазина за дрехи втора употреба и цветарското ателие, а после бяга запъхтяна и радостна обратно. След няколко седмици извънредно положение всички са излезли от укритието на собствените си страхове и искат да си върнат ежедневието, което вирусът им отне. Или поне да се опитат. Нали все пак едно от най-ценните качества на живота е, че той продължава, а заедно с него и хората, вкопчили се в него.

Натоварил съм се с две десетлитрови шишета минерална вода, които трябва да занеса до къщи. Краткото разстояние от Четвъртък пазара до нас сега ми изглежда като Пътя Ел Камино, който всяка година поклонниците изминават до Сантяго де Компостела, за да се пречистят от греховете си. Изгубил съм форма. Усещам. Преди няколко седмици няхах нужда от почивка за същото упражнение. Спирам за момент да отдъхна и разтривам пръстите на ръцете си, зачервени и прежулени от неудобните дръжки.

Докато си почиваме заедно с шишетата ми, чувам гласа му:

— Добре де, ще ви ги дам за 15 лв. Устройва ли ви?

Той продава обувки на близката сергия, сгушена като любовница между две стари къщи. Прави го вече поне десет години, а може би и повече.

— За 15 лв. какво ще кажете? — повтаря той своята оферта пред възрастна двойка пенсионери, които се подпират един на друг. После рекламира отново достойнствата на бежовите плетени обувки от своята колекция като един същински квартален Джими Чу.

В ролята на истински генерал възрастната дама дава команда с очи на съпруга си, сваля за момент маската си и казва любезно:

— Благодарим! Ще дойдем другата седмица, като вземем пенсиите.

После двамата с мъжа и наместват по-удобно мрежестите си пазарски чанти в ръце и поемат бавно по пътя си.

Той ги изпраща с поглед, усмихва се добродушно, поклащайки глава, и поставя нежно плетените обувки на зелената метална поставка, олющена по краищата от дъждовете. Обръща се към жената до себе си, която седи на един стар розов пластмасов стол и предлага краставици:

— Ей, това хората са като обувките. От мен да го знаеш. Не могат един без друг. Всеки си търси чифта.

Жената се усмихва, без да каже нищо, и намества етикета с цената на краставиците, надраскана грозно върху парче картон.

— Така де! — казва той сам на себе си. — Тръгва ли се на път с една обувка? А тези двамата вървят заедно вече повече от тридесет години.

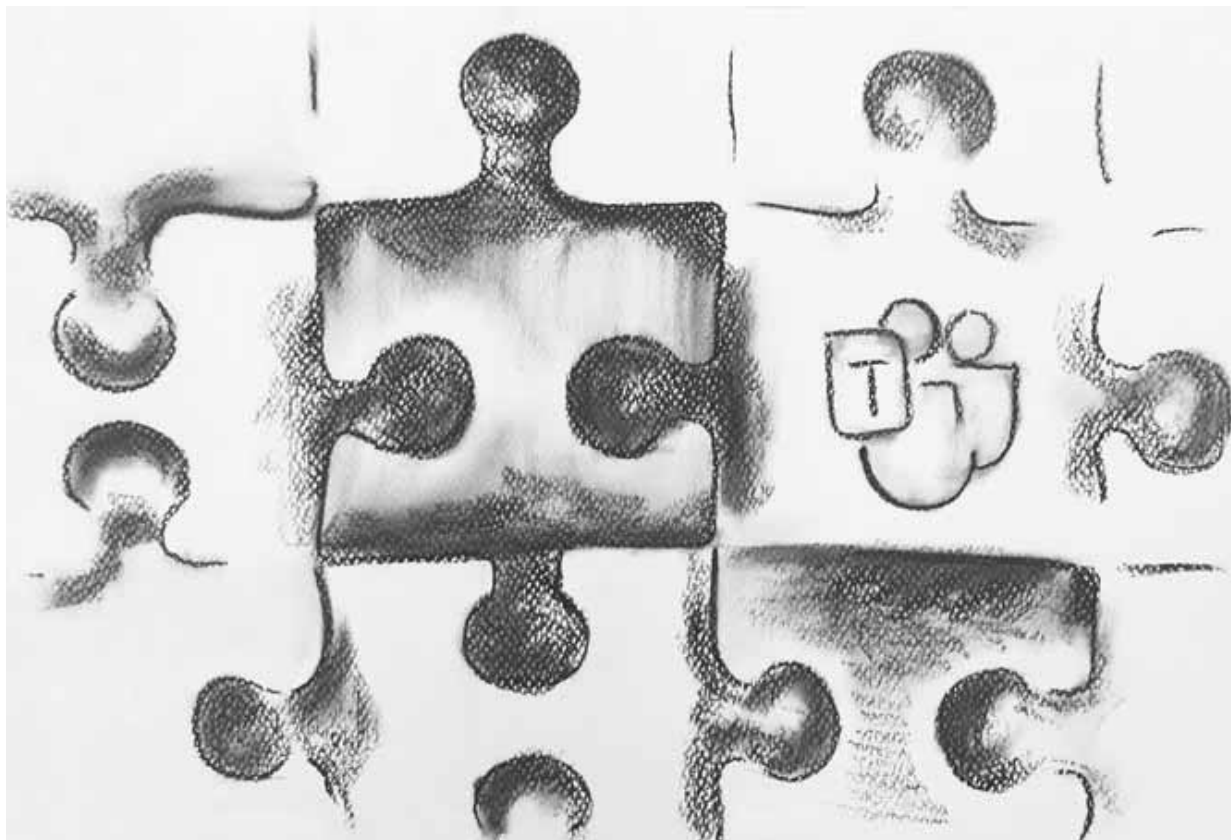
Усещам как леко настръхвам. Мисля си: „Боже, колко много мъдрост има по улиците на тоя свят, боже!“. Грабвам шишетата и бързо се прибирам вкъщи. Звъня на Валечка и дишам запъхтян учестено в слушалката:

— Валка...

— Всичко наред ли е? — я чувам да каза с тревога в гласа си.

— Да, да... Разбира се! — отговарям. — Аз просто... просто исках да ти кажа... Исках да знаеш, че ти си моята обувка.

ПЪЗЕЛ



Остават още няколко минути от междучасието. Гледам как навън г-жа Есен е оцветила в различни багри листата на дърветата в училищния двор, които не е успяла да отрони. Ситни капки дъжд плахо почукват по стъклата като уморени странници, които търсят подслон. В празната класна стая сме само аз, компютърът ми и едно странно усещане на тъга, примесено с готовността ми за поредния онлайн урок в гимназиален етап.

Осъзнавам за пореден път, че празните чинове и тишината, полепнала по тях, са една от най-тъжните гледки, които съм виждал. Може би така би изглеждала Рила без Седемте си езера или Пловдив без своите тепета. Защото най-голямото богатство на едно училище са

неговите деца. Техният смях, глъчка и закачки, изпълващи коридорите му. Те са душата му и ритъмът, с който бие сърцето му.

Един забравен химикал се е излегнал удобно на третия чин в средната редица. Чака по-добри времена, в които отново ще бъде полезен. Отвън се чува как някой цепи дърва на съседната улица, а комините на близките къщи не спират да изпращат отегчено своите димни въздишки нагоре към небето, покрито със сиви облаци.

Изведнъж вратата се отваря рязко и един петокласник, който досега е обикалял коридорите като мореплавател по време на Великата гръцка колонизация, нахлува вътре. Спира за миг, оглежда празната стая и стреснат от гледката казва:

— Извинете, госпожо... ъъъъ, господине!

После бързо изхвърква навън, без да успее да му кажа онова, което винаги казвам в такива случаи:

— Аааа, госпожа съм, госпожа съм.

Следва нещо до болка познато от първата вълна на онлайн обучението. Натискам лилавата иконка на Майкрософт Тиймс и влизам във виртуалния екип. Децата вече са се присъединили и ме чакат. Обсъждаме презентацията ми по темата, въпросите след урока. Давам домашната работа. Четиридесетте минути излитат като сватбени гълъби.

Преди да се разделим, питам нещо извън темата:

— Знаете ли какво е пъзел?

И без да чакам, си отговарям сам:

— Вие сте липсващите парченца от нашия училищен пъзел.

Те са притихнали и очакват да продължа. Само един сладур явно не успява да разгадае метафората ми:

— Ама как така? — пита изненадано той.

— Ами така — отговарям. — Както един пъзел не може да се нареди без всички свои елементи, така и тук, без вас, не е същото.

Звънецът тържествено оповестява края на часа и началото на голямото междучасие. Вземаме си довиждане и аз тръгвам. Следващият час вече е присъствен. Трябва да се пренастроя бързо. Чувствам се като маратонец, на когото се налага да прави чести къси спринтове. Преди да отворя електронния дневник, получавам съобщение в Тиймс от една млада дама, с която бяхме заедно онлайн миналия учебен час:

— Господине, аз и повечето други парченца от пъзела не искаме да стоим вече в кутията. Училището ни липсва. Вие също.

Този достоен отговор на моето метафорично предизвикателство почти ме просълзява. Но успявам някак да запазя душевно равновесие. Очакват ме още два шести класа и проблемите на Арабския халифат от VII–XI в.

РИБАРИ



Двамата са седнали в полупразната чакалня на гарата, докато новият ден отвън все още се събужда. Подпрели са няколко въдици на стената. А на земята до тях се е настанил удобно плетен кош, който определено е връстник на зрелия социализъм. Има и една бяла пластмасова кофа от маслини, пристигнала по неведомите пътища божии от братска Гърция.

По-възрастният някак е успял да намести големия си корем между свитите си и широко разтворени крака. Обут е в стар и мръсен войнишки панталон и от време на време проверява дали крачолите му са добре подпъхнати в черните му гумени ботуши. Зеленото му яке от промазан плат, чийто цип не помни кога за последен път е бил закопчаван, е изпънато до пръсване. На топчестото му лице някой сякаш е написал „Мързи ме!“. Лениво скрива една прозявка в ръкава си и се оглежда с безразличие наоколо, без да търси някого или нещо.

По-младият изведнъж се изправя енергично. Изглежда нервен и нетърпелив. Проверява малкото рибарско столче, което е сложил отстрани на вехтата си ловджийска раница, завещана най-вероятно от баща му или дядо му. Висок и слаб, прилича на струна от китара „Кремона“, облечен в елек без ръкави и износен анцуг.

— Тоя път ще хванем — казва той на приятеля си. — Само че ще идем на онова място, дето ти казах.

Вместо да отговори, събеседникът му само се почесва по главата.

— Искаш ли кафе? — пита слабият.

Преди да получи отговор, пред тях отнякъде се появява мургав младеж. Изразителните му кафяви очи са гримирани, а красивата му дълга гарвановочерна коса е пригладена старателно зад ушите му. Примигва кокетно с удължените си мигли и с глас, пълен с женствена грация, иска един лев от двамата приятели:

— Не ми стигат за билет.

Дебелият с отвращение се взира в изпъкналата адамова ябълка на ромския сладострастник и извъръща погледа си настрани. През главата му минава един-единствен въпрос: „Как е възможно някой да търси платени ласки от момче, което изглежда и се държи като момиче?“

В този момент слабият вади една монета от два лева и я подава на момчето момиче, което му подарява най-чаровната усмивка на света и нежно прошепва: „Благодаря!“. После елегантно се завърта, сякаш е на моден подиум, и се отдалечава.

Рибарите се споглеждат един друг, а дебелият възкликва:

— Защо му даде пари на тоя мръсен...

Преди да довърши, приятелят му махва с ръка и го прекъсва:

— Омръзна ми бе! Уморих се да мразя. Не разбираш ли? И те са хора!

Между двамата се настява неловко мълчание, което сякаш е тук, за да провери дали не са забравили въдиците и стръвта.

След минута слабият съобщава:

— Сега се връщам.

След което се насочва с колебливи стъпки към кафе машината в другия край на чакалнята.

СИНЯ ЗОНА



Беше първият му работен ден след празниците — една от онези плахи стъпки, с които всяка нова година прави своя увод. Времето, в което хората сякаш са склонни да повярват, че наистина могат да започнат всичко „отначало“. Без да си дават сметка, че всъщност продължават оттам, докъдето са стигнали. Човешкият стремеж към благоденствие е като мъжката брада — колкото повече я бръснеш, толкова по-гъста става. Само дето от време на време боде — и то в най-неподходящия момент, точно когато си си повярвал прекалено.

Докато оглеждаше празната все още улица, той опипа с ръка колана на кръста си, който беше разхлабил с една дупка. Спомни си с

чувство за вина за коледната баклава и новогодишната баница на жена си. Въздъхна дълбоко и си обеща да мине на диета в най-скоро време. Но после, случайно или не, остави тази мисъл да му се изплъзне като сапун от мокри ръце. Понякога не си даваме сметка за малките камъчета на собствените си слабости, които носим цял живот със себе си. Наместваме ги, разклащайки обувката на душата си, докато си намерят място, удобно за тях и за нас. И после бързо ги забравяме до следващия път, когато отново ще трябва да решаваме какво да ги правим.

Погледът му обиколи близките къщи, чиито комини отегчено се надпреварваха да издишат кълбета дим право нагоре към сивото януарско небе. Подмина сгушената между тях като срамежлива госпожица жилищна кооперация и голямото тъжно дърво с голи клони пред нея. И се спря върху захабената метална табела с поизбелял надпис „СИНЯ ЗОНА“. Работеше на това място вече трета година, но понякога му се струваше, че все още свиква с пейзажа и със съдбата си на безработен музеен работник, получил тук втори шанс да натрупа нужния му за пенсия трудов стаж.

Едно премръзнало бездомно куче притича с подвита опашка по отсрещния тротоар. Кой знае защо, това го върна в детството му и в онези снежнобели зими с дебел пухкав сняг, който скърца приятно под овехтелите му кожени обувки, подгизнали заедно с вълнените му чорапи в тях. Той диша учестено, докато оформя старателно поредната снежна топка, а от устата му излиза пара. Плетената от баба му шапка се е килнала на една страна, а главата му се замайва от свежия студен въздух. Пред малката къща на родителите му в края на града, заедно с него и другите деца от махалата, е и кучето им. Добрият стар Шаро лае изплашено и скача енергично нагоре с разперени предни лапи към падащите снежинки. Кара им се за нещо, търсейки обяснение. Съседката, леля Надя, увита в дебел вълнен шал, посипва пепелта от домашната печка по новообразуваната пъртина. После спира за миг с ръце на кръста и нежно се кара на улисаните в игра малчугани да се прибират вече на топло по къщите. Той избърсва с ръкав носа си, усеща как зачервените му бузи пламтят, а сърцето му подскача от радост. Още тогава осъзна, че за него щастието всъщност има вкус на сняг.

Няма ги вече тези дни. Май си отидоха завинаги заедно с времето, в което всичко беше някак по-истинско — и хората, и зимите.

Скоро се появиха и първите минувачи по улицата. Младата елегантна жена, която всяка сутрин преди карантината му се усмихваше за поздрав, сега мина забързано покрай него с маска на лицето си, без почти да го забележи. Кимна му хладно, а това му напомни, че едно от най-ценните неща, които хората загубиха в последните месеци, беше възможността да виждат как се усмихват един на друг. Малко неща могат да ти сгреят така сърцето, както една искрена усмивка, подарена без повод, някак между другото. Тя е като чаша хубав чай в мразовита утрин.

Страхуваше се от вируса и го уважаваше по свой собствен начин, но вече мразеше думи като „маски“, „мерки“, „тестове“, „ваксини“, „дистанция“. Какво ли ще се случи, ако измислят PCR тестове за душите на хората? Всъщност — по-добре не! Тогава наистина ще стане много, много сложно за всички.

Все пак провери за собствената си маска, която вече трябваше да сложи, и вдигна догоре ципа на служебното си синьо яке.

Точно в този момент го видя — бездомника, който всеки ден ровеше в казаните за боклук от другата страна на кръстовището. Облечен в дрипи, гологлав, с ръкавици без пръсти, човекът бързо се информира за сутрешното съдържание на кофите. Подритна един стар продънен фотьойл, оставен до тях. Плахо се огледа наоколо и като подплашено диво животно бързо се отдалечи.

Нещо трепна у служителя на Синята зона. Той извади двата сандвича със салам, които жена му грижливо беше приготвила за обяд в найлонова торбичка, и хукна да догони бездомния несретник. Настигна го и го спря, пъхайки без думи сандвичите в ръцете му. Изплашено учуден, бездомникът успя само да възкликне:

— Ама защо?

Общинският служител не отговори нищо. Погледна някак встрани, сякаш за да избегне неудобството в погледа на човека пред себе си. След това се обърна и с бързи крачки пое обратно към улицата, където някой вече беше паркирал. Сърцето му биеше от щастие така, както в онези снежнобели зимни дни, които толкова му липсваха.

САМОЛЕТИ



Неделният следобед се разхожда с ръце в джобовете по прашните улици на града, който е задрямал върху възглавницата на собственото си блаженство. Разминава се с голямата мързелива гъсеница от автомобили, пъплеща по булеварда, връщайки се отнякъде. Спира за миг, за да даде път на две майки с колички, които разпалено обсъждат качествата на марка бебешка храна. След това дълго гледа след една група мълчаливи колоездачи. Удивлява се на чувството им за синхрон, овладяно до съвършенство, и на спортната им злоба. После всичко това някак му омръзва и той сядва за миг в парка, за да се разсее. Наблизо са възрастен мъж с побелели коси и малко слабичко момченце. Двамата държат пластмасови самолети играчки, говорят си нещо и си ги подават. Самолетчета правят кратки полети на крилете на инерцията и падат до двамата партньори в играта. Рядко единият от двамата успява да улови целта си във въздуха.

— Дядо! — възкликва малчуганът, докато живите му очи търсят стареца. — Аз ще стана пилот и много ще пътувам.

Възрастният мъж се усмихва добродушно и за миг поставя под мишница самолетчето, което току-що е вдигнал от тревата. Вади кутия цигари от джоба си и пали една с виртуозен жест на дългогодишен пушач. След това подхвърля самолетчето към внука си, без да каже нищо.

— Не вярваш ли? — подвиква през рамо детето, докато се опитва да догони хвърчащата над него играчка.

Дядото изпуска кълбета цигарен дим, поглажда със задоволство мустаците си и казва:

— Ти трябва да вярваш в това!

Играта на двамата се прекъсва от закръглена леличка на почтена възраст, която излиза от кварталния магазин. Жената сваля маската си под брадичката и премества пълната пазарска чанта в дясната си ръка.

— Ооо, комшу! — приветливо поздравява тя стареца и детето.

— Гостенче си имате, виждам. Много е пораснал Колето.

Възрастният мъж отговаря с отегчена вежливост:

— Ами... растат. Това им е работата.

— Така е — потвърждава дамата с пазарската чанта. — Те растат, ние остаряваме. Ама и с тия маски... не можем да се познаем.

Един млад мъж с голямо куче минава покрай тях и те го изпращат с поглед.

— Лошото е, че започнахме да свикваме с тях — отвърща старецът.

Разменят още няколко изречения за проблемите на блока, таксата за асансьора и ремонта на покрива, който са отложили миналата година.

— Е, аз ще вървя — съобщава жената. — Поздрави на Сийка и хубава вечер!

Детето едва дочаква комшийката да отминне, и отново се подготвя да хвърли играчката към партньора си в играта. Вместо това обаче се спира му подвиква:

— Дядо, аз като порасна, ще ти давам по-голяма пенсия, за да не ходиш нощна смяна.

Старецът се усмихва отново, гаси фаса си и го хвърля в кошчето с думите:

— Хайде да се прибираме, че баба ти пак ще ни се кара.

ЗАЕДНО



Светлините от уличните лампи суетно се оглеждат в локвите, образуващи истински малък архипелаг върху горкия изтормозен асфалт. Поредният дъждовен есенен ден сякаш е седнал за малко в празната чакалня на автогарата и се готви да заеме мястото си на календара. Сутрешната меланхолия се допълва от дует „Авеню“, който се чува от някакво радио наблизо да възпява „за кой ли път“ своето „Бягство“. Продавачката на единствената билетна каса, която работи, брой някакви пари, записва нещо и мърмори под носа си.

На сектора е паркиран стар автобус, който, ако се съди по следите от надписи на немски език, някога е служил вярно по пътищата на Федералната република. Търпеливо изчаква шофьора си да си пусне едно блудкаво кафе от вендинг машината наблизо.

През запотеното автобусно стъкло се вижда влюбена двойка, заела предпоследната седалка. Жената е разкопчала сивото си кожено яке, притворила е очи и се е сгушила в прегръдката на младия мъж до себе си. Лицето и сияе, излъчвайки спокойствие, увереност и тихо блаженство. Сякаш последната и мисъл, преди да заспи, е била „Обичам те!“. Леко потрепва в съня си. Нещо я тревожи за миг, но тя успява смело да го прогони и отново се отпуска в обятията на Морфей. Дългата и кестенява коса се е разпиляла по раменете и като наметало, което я прави недосегаема за останалия свят.

Мъжът до нея я поглежда с цялата си нежност и обич, на които е способен. Придърпва якето и, което се е свлякло и е оставило непокрито лявото и рамо. Прошепва и нещо много мило и внимателно въздъхва, за да не я събуди.

Тя мълчаливо се усмихва в съня си. Щастлива е и иска да запази този миг колкото може по-дълго — като парченце шоколад, който бавно се топи в устата.

Накъде ли отиват? Закъде ли са тръгнали? Има ли значение всъщност, щом са заедно? Щом тя чувства силното му рамото, а той — крехката и женственост?

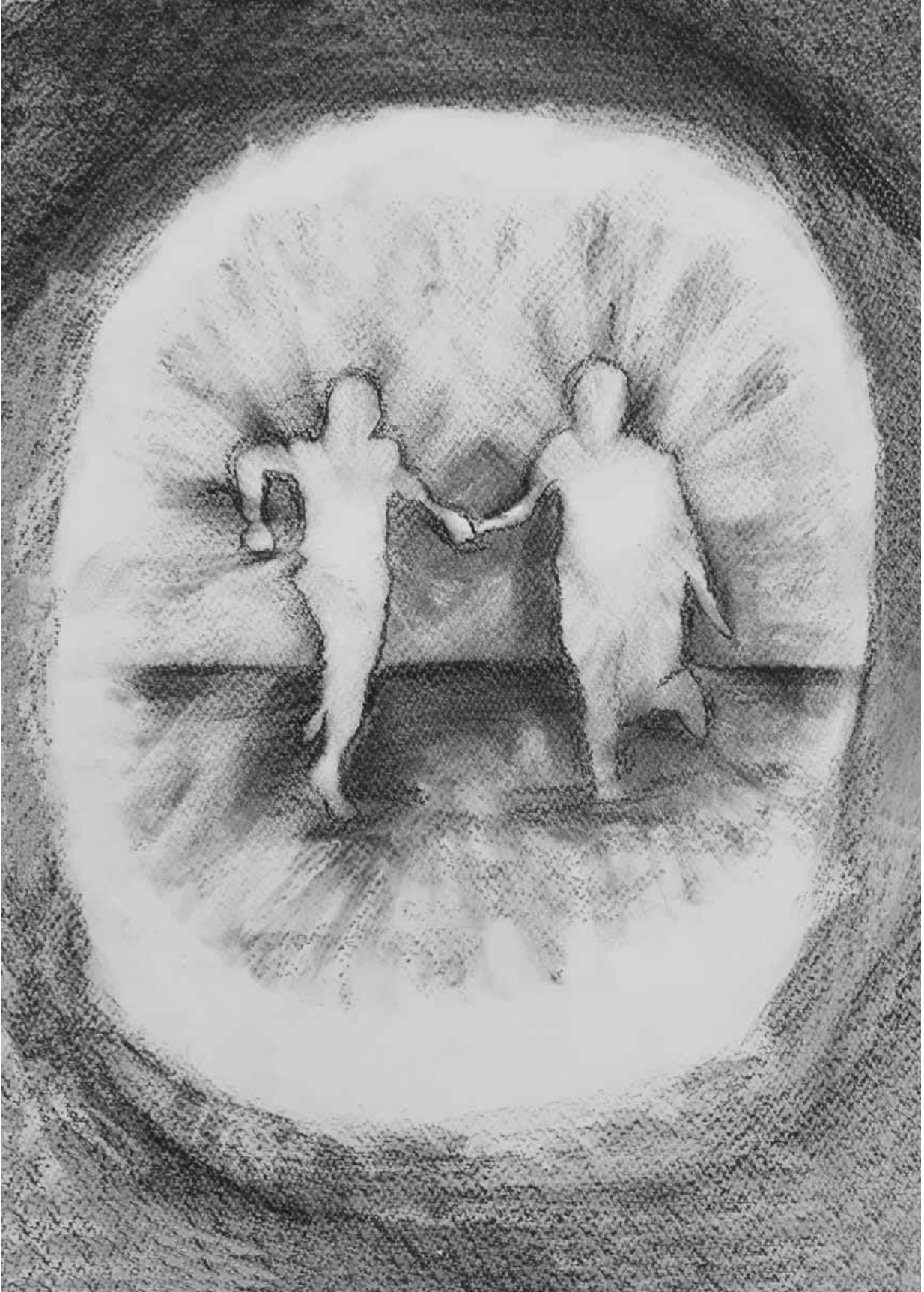
Очите му излъчват толкова решителност и готовност, че ако в този момент някой го предизвика да изкачи Еверест бос, той веднага ще го направи.

Едно бездомно куче пресича объркано празните сектори, които нетърпеливо чакат своите пътници. Завърта се около автобуса и препискава една от задните му гуми.

Шофьорът подвиква след него, за да го прогони, и се качва с картонена чашка кафе. Поглежда двамата влюбени и се усмихва под мустак. Сяда тихо на седалката и отпива малка глътка. Нежно гали волана и поправя отдавна изветрелия ароматизатор, който се клатушка на огледалото. След това случайно се вглежда в него. Вижда как младият мъж зад гърба му изпотява с дъха си стъклото на автобуса и рисува с пръст малко сърце.

Прозаичната сутрешна тишина изведнъж се разсича като стар чаршаф от шума на газта, която подава шофьорът. После автобусът бавно поема по пътя си.

СЛЪНЧЕВИ ХОРА



Октомврийското слънце се усмихва през училищните прозорци. Лъчите му гаят нежно лицата на малчуганите, които сноват напред-назад по коридорите. Междучасие е — сакрални минути, които по своето значение и важност биха могли да се сравнят само със стъпването на човек на Луната.

Няколко палавници се гонят около една от колоните във фойето. Други обсъждат нещо много важно, облежани на парното. Три млади дами от шести клас са подпрели телефон на перваза и танцуват някакъв странен танц, който веднага ще бъде качен в Tik Tok. Всичко си е както преди вируса, само дете не мога да видя изцяло щастливите детски лица, скрити под маските. Добре е, че очите могат да говорят. Стига само да разбираш този език.

От време на време някой притичва до диспенсъра с дезинфектант. Пръска ръцете си и пак хуква отново към съучениците си. Колегите с маски и шлемове около мен създават усещането за нещо средно между тренировъчна база на НАСА и ренесансов бал с маски. Всеки е хванал в ръце дневните си задачи и съвестно ги отмята една по една. Разговор с родители, раздаване на тетрадки за упражнения, които току-що са пристигнали от издателството и т.н., и т.н.

На четвъртото стъпало от учебния ден съм. Чакаят ме още три. Досега успяхме да организираме Великите географски открития с осми клас. Вкарахме България в Първата световна война с девети клас и превърнахме Древна Тракия в римска провинция с десетокласниците. Пред мен е поредната отговорна задача — да превода петите класове през дебрите на праисторията. Чувам звънеца, който тържествено обявява началото на новия учебен час. Още докато изкачвам стълбите, съм забелязан от ученическата система за ранно оповестяване — двама млади мъже от пети клас, които ме чакат. Веднага щом ме виждат, хукват към класната стая с викове „Идваааа!“.

После всичко следва обичайния си ред — поздравявам ги с „Добър ден, добри хора!“ и се залавяме с проблемите на човешката еволюция. План на урока. Въпросите след него и задачи от учебната тетрадка.

Накрая искам да направя „обратната връзка“. Остават само още една-две минути. Подхвърлям във въздуха още няколко бързи питания. Децата са уморени, но изброяват етапите, през които е минало

човечеството, за да стигне до днес: Сръчен човек, Изправен човек, Разумен човек.

Един сладур, който вече си мисли за сандвича си, увит грижливо от майка му в станиол и лежащ до несесера му, има последната дума:

— Слънчев човек!

— Еха! — възкликвам почти разтопен от умиление. Той ме поглежда с лека изненада и уплах.

— Страхотно! — казвам. — Това е най-хубавият етап от еволюцията. Жалко, че Дарвин не се е сетил. Дано един ден има повече от този вид! Нуждаем се от него днес.

Няколко часа по-късно вече съм в автобуса и се прибирам. Един мъж, с когото често пътуваме заедно, уличен музикант, сяда на седалката до мен и нежно поставя акордеона си. Скучно му е и минута по-късно вече ме пита:

— Даскале, какво си се замислил — колко е на хилядата половината? — смее се сам на шегата си, която е толкова старомодна, колкото и вратовръзката му.

Усмивам се и аз от уважение:

— Мисля — отговарям. — Мисля за едни Слънчеви хора.

СПОМЕНИ



Голямото куче тромаво се подаде през входната врата на блока. Спря се за миг и огледа с любопитство кварталния парк, окъпан от лъчите на плахото септемврийско слънце. После лениво разтръска наляво-надясно дебелината си козина с цвят на ръжда и се спусна надолу по стълбите. Подуши с интерес една от предните гуми на зеления форд ескорт, спрял на паркинга, и погледна с очакване към входа. Оттам след секунди се показва висока жена на около четиридесет години. Късата и коса беше небрежно прибрана зад ушите. Жълтата и тениска и късите джинси издаваха нежеланието и да се примири с мисълта, че лятото полека-лека си отива. Сякаш това беше нейният символичен протест срещу есента, която вече беше започнала да украсява по свой вкус както лицето и, така и парка, затворен между четирите жилищни блока.

Лекият сутрешен вятър закачливо разклати клоните на дърветата, но няколкото пожълтели вече листа с достойнство успяха да се задържат по местата си.

Някъде от горните етажи се чу дебела тютюнджийска кашлица. Един мъж хвърли догарящия си фас и хлопна вратата на терасата след себе си.

С лявата си ръка жената държеше картонена чаша с надпис Coffee, а на китката на дясната беше закачила синя платнена маска. Отпи от кафето си и подвикна някак между другото на кучето:

— Арес, тук! Ела тук, момче!

С неохота Арес се подчини на заповедта. Завъртя се около господарката си и се впусна в преследването на някаква видима само за него цел.

Жената погледна нещо в телефона си и разтърка с ръце сънените си очи. Дебел мъж с колело бавно премина по алеята край нея. А отнякъде замириса на печени чушки. Това я върна в детството и. Обичаше да стои в кухнята край баба си и да я гледа как пече големи червени чушки, докато старата жена и разказва за своята младост. После с огромно старание и помагаше при беленето им. Целят апартамент се изпълваше с този божествен аромат. Днес обаче там вече не живееше никой. Още преди смъртта на родителите си тя се премести в София, за да бъде заедно с мъжа, който успя да отключи сърцето и. Влезе в него, разпиля чувствата и като стари дрехи и след това избяга с друга, захвърляйки ключа след себе си. Остави я сама с

болката и раненото и доверие. За да не полудее, тя някак успя да събере парченцата от натрошената си гордост, залепи ги с последните остатъци от самочувствието си и си обеща да продължи живота си. Купи си куче и му посвети цялата си нежност, която успяваше да изстърже с големи усилия от дъното на душата си.

Междувременно първо си отиде баща и, а малко след това и майка и. Като че ли се бяха наговорили да се последват един друг и във вечността. Тя започна да се връща в родния си град почти всяка седмица. Първоначално уреждаше различни имуществени въпроси по апартамента и гаража, а след това просто защото чувстваше нужда от своите спомени, които тук бяха навсякъде.

Клаксонът на една кола я извади от реката на мислите ѝ и тя видя как Арес души нещо, въртейки опашка, около близката брега. Доближи се до дървото и с ръка погали белия му ствол, който величествено се извисяваше нагоре. Спомни си как преди много години с приятелката си издълбаха върху него първите букви на своите малки имена. Обещаха си да запазят приятелството си завинаги. Вярвах, че е възможно. После обаче разбраха, че това не е толкова лесно.

Спомни си и за старата зелена пейка под брезата, на която една зимна вечер тя усети вкуса на своята първа целувка с момчето, в което бяха влюбени всички нейни съученички от гимназията. С топлия си дъх то сгряваше измръзналите и от студ и вълнение ръце през плетените от баба и кафяви ръкавици с един пръст. После дълго гледаха как мокрите снежинки се гонят една друга на фона на светлината от уличната лампа.

Стана и приятно и някак топло. Тя се усмихна в себе си и въздъхна. Изпи кафето си, смачка хартиената чашка и я хвърли в кошчето. После потърси с поглед кучето и каза:

— Хайде, Арес! Прибираме се.

СРЪБСКА СКАРА



Вече е почти обяд. Гладен съм. Усещам как стомахът ми започва да протестира като полски синдикалист от „Солидарност“. Не съм слагал нищо в него от снощи и той явно ми е сърдит. Озъртам се за някое подходящо място, където да се погрижим един за друг.

Блуждаещият ми поглед изведнъж съзира дървен павилион със сръбското знаме на него. А надписът „Сръбска скара“ в този момент ми изглежда като красив изглед от остров Санторини.

Сега вече знам как се е чувствал Христофор Колумб, когато на 12 октомври 1492 г. съзрял в далечината карибския бряг.

Задавам си въпроса, на който човечеството така и не може да отговори цяла вечност:

„Що за хора са това вегетарианците?“ Защото, мисля си в този момент, отговор не съществува.

Пред мен млада дама старателно изброява кулинарните си желання, които дребничък червендалест чичко с нещо като бяла готварска шапчица на главата усмихнат изпълнява енергично. Майстор Ставри — както пише на някакво свидетелство, което гордо виси от едната му страна. Човекът е така съсредоточен над скарата, че бих се заклел, че провежда научен експеримент. Нека сега някой да ми каже, че готвенето не е свещенодействие! Бих му казал само две думи: „Майстор Ставри“.

Един малчуган с дебели бузи, изпуснат явно от майка си, изскача отнякъде и се залепя като дъвка за витрината.

— Какво бе, приятел? — поглежда надолу към него готвачът. — Що щеш?

После слага една люта чушка в сандвича и го подава на момичето пред мен.

Малкият клиент го поглежда опулено. Сочи с ръка купчината топли уципци и после хуква да търси майка си.

Отдъхам си, след като моят потенциален конкурент за оцеляване изчезва яко дим, и поръчвам една средна плескавица със зелена салата, докато не е размислил да се върне обратно.

Майстор Ставри започва своята поредна магия с месото, докато аз гледам снимката, която виси от другата му страна — млад мъж с анцуг Diadora държи в ръцете двукасетен касетофон. Толкова е ретро, че веднага ми става мило за 90-те години на миналия век.

Някак по-истински живеехме тогава. Не така виртуално и не толкова назаем. Или поне така ми се струва днес.

Готвачът вдига за миг глава от скарата и казва:

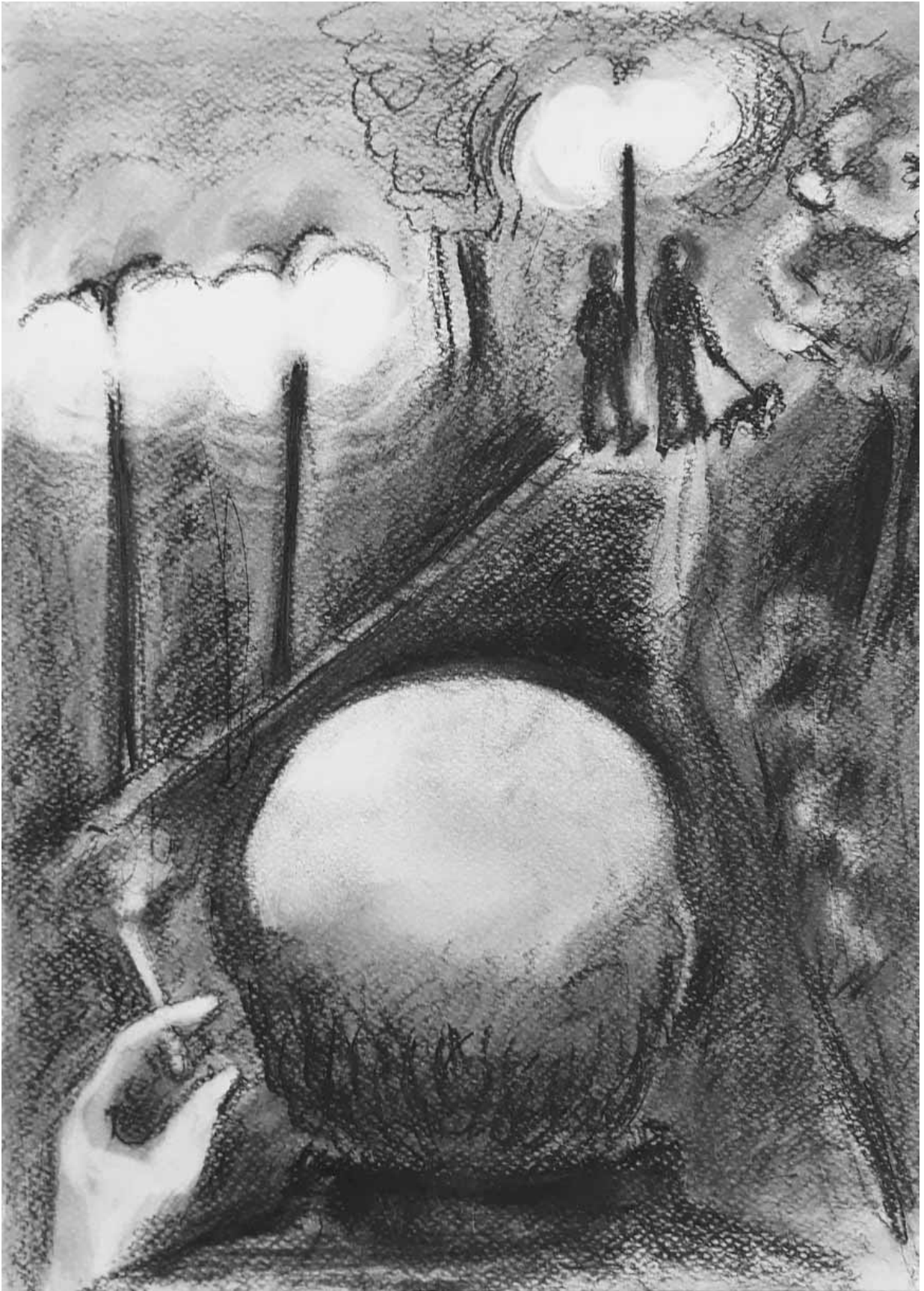
— Още малко и си готов.

После забелязва, че гледам снимката. Усмихва се тъжно:

— Брат ми. Убиха го хърватите във войната.

Ловко загъва плескавицата в станиол и уморено и ми я подава. Благодаря му. Вземам я в ръка и бавно тръгвам надолу по улицата. Усещам обаче, че нещо вече не съм много гладен.

ТИШИНА



Нежната пролетна вечер покрива като паяжина големия притихнал град. Небето вече прилича на измачкан лист индиго, върху който някой небрежно е разхвърлял шепа звезди. Кани се да вали. Мирише на дъжд, пролет и жасмин. Вятърът палавник си играе с разлистените клони на няколко дървета. Шмугва се в тях и свири на зелените им листа някоя от своите безбройни мелодии, а после хуква накъдето му скимне, за да прави нови пакости.

Като големи жълти очи уличните лампи осветяват безцелно празните улици. По тях отдавна се разхождат само сенките на спомените за онази безвъзвратно загубена предвирусна безгрижност. Но така е с повечето хора — започват да ценят нещо едва когато го загубят или им бъде отнето. Може би именно това е едно от нещата, които винаги правят впечатление на извънземните, които посещават планетата Земя.

Той седи на една от пейките в градския парк. Свалил е бялата платнена маска под брадичката си и замислено пуши. Толкова е тихо, че може да чуе собствените си мисли, с които за пореден път е останал насаме. Понякога ги чувства като съдебни заседатели, които искат да чуят от него — обвиняемия — отговорите на неудобните свои въпроси. Вглежда се в празния фонтан пред себе си и си дава сметка, че това е една от най-тъжните гледки, които е виждал.

Едно малко подобие на кученце разхожда две дами, които бързо минават покрай него, без дори да го забележат. Вместо да им се обиди за тази груба проява на безразличие, той почесва с ръка плешивата си глава и поглежда към левия ръкав на черното си служебно яке. За кой ли път забелязва, че емблемата с надпис СОР се е отпрала от единия си край. Чуди се как ли е станало. Все се кани да я зашие. Можеше да го направи днес, преди да дойде на смяна, но нещо го спира. Знае какво е и се страхува от него. Това е споменът за жена му. Не желае да бърка в чекмеджето, където тя държеше навремето своите игли, конци и платове. Всичко там си е така, както тя го остави за последен път преди три години. Преди цели 1095 дни. Или бяха повече? И той самият вече не е сигурен. Човешката болка няма срок на годност. Или поне му се струва, че неговата е с по-дълъг такъв. А щастieto? За него никога ли няма гаранция? Освен може би тази на собствените ни страхове, че един ден ще го изгубим.

По време на своите нощни дежурства той често мисли за това и за нея — за своята Съни. Запознаха се на Слънчев бряг по времето, когато там имаше само два-три хотела, в които отсядаха туристи от Чехословакия и ГДР. Още тогава Светла за него стана просто „Съни“. Правеше му удоволствие да я нарича така. Правеше му удоволствие да я гледа скришом как тя отмята с небрежна елегантност паднал върху лицето и кичур от красивата си коса. Тя се превърна в лъч светлина, който озари живота му и му даде посока. Изтръгна го от удобния фотьойл на собствената му тиха ергенска самотата, разтърси го и го накара да се почувства жив. Да обича и да бъде обичан така, както никога дотогава, както никога след това.

Топлата и усмивката, уморените и очи, двете и нежни ръце, разтворени за прегръдка, придаваха смисъл на неговото „сега“ и му помагаша да мисли като „ние“ за своето „утре“.

После... Той не иска да мисли за проклетото „после“, което му я отне. Стиска устните си и преглъща няколко малки парченца тъга, които потъват мъчително някъде дълбоко в него, отказвайки упорито за пореден път да се разтворят в чашата на Времето.

Догарящата между пръстите му цигара свети като малък семафор в младата нощ. Допушва я с отегчение и хвърля фасата в коша. Трябва да направи първа за смяната си обиколка. Става, проверява колана на панталона си и пригладда няколкото разпилени косъма, които стърчат по плешивото му теме като житни класове в сиромашка нива. После се обръща назад и с големи крачки се слива с тишината на празния градски парк.

ВЕЛИҚДЕН



Тя изгаси телевизора и остави дистанционното на ниската полирана маса пред себе си. Все се канеше да смени захабеното му найлоново джобче, изтъняло по краищата и протрито на копчетата, но все забравяше. Съзнателно или не, хората често отлагат малките си решения, докато те се превърнат в една голяма неизбежност, търкаляща се безпощадно към тях.

Загледа се в плетената кошничка, в която удобно си правеха компания няколко боядисани яйца. По-странен Великден не помнеше в своя вече половинвековен живот. Това беше Великден под карантина. Като всяка средностатистическа българска домакиня тя също харесваше генерала и се страхуваше умерено от вируса. И то още от самото начало на извънредното положение. Спазваше съвестно ограниченията и не излизаше без причина от вкъщи. Опитваше се да си внушава, че всичко много скоро ще се превърне един лош спомен. Но вече имаше чувството, че е изпаднала в лабиринта на някакво лепкаво безвремие. Сякаш някой се опитваше да бърника в главата ѝ и да настройва мислите и, търсейки правилната честота. Спомни си как покойният и мъж всяка събота следобед сядаше пред своя VEF 206, за да слуша „Спорт и музика“ по програма „Хоризонт“. Чуваше от кухнята как той ловко сменя станциите с голямото копче, докато заедно със сина им решаваха поредната задача с думи за автомобили и километри по математика. Усмиваше се мислено в душата си и се усещаше спокойна за бъдещето си и сигурна в настоящето. Вярваше, че е построила своя малък собствен комунизъм, и това я караше да се чувства щастлива. После нещо като че ли се обърка. Мъжът и си отиде прекалено не навреме, ако за смъртта изобщо може да има подходящ момент. Тя остана сама със сина им, разбрала от личен опит колко кратък е срокът на годност на земното щастие. И как наистина животът е всичко онова, което се случва, докато човек прави плановете си.

Огледа се наоколо и спря поглед върху старата си шевна машина (скъп за нея сватбен подарък), на която вече беше ушила няколко маски за себе си и за сина си. Осъзнаваше, че той беше единственият лъч на надежда и човекът, който придаваше смисъл на съществуването и. Беше разбрала наскоро, че той има приятелка. Копнееше да се запознае с нея. Липсваше и ужасно и го чакаше с нетърпение за празниците, но само час по-рано вече беше разбрала, че са затворили София, където работеше той. Това беше наистина тежък удар по плахите и мечти за

великденски празници с детето и, което отдавна беше се превърнало в самостоятелен млад мъж. Майчинското и сърце обаче отказваше да приеме този факт и за нея той все още беше дете.

Успя да прогони някак сълзите и самотата си. Беше истински майстор на спорта в това упражнение. Помисли си, че ако някога се организира олимпиада за майки, тя със сигурност щеше да спечели в дисциплината „Очакване с препятствия“.

— Боже мой, полудявам! — възкликна тя наум. И без друго дългото стоене вкъщи беше превърнало волята и търпението и в къщичка от карти, която всеки момент можеше да се срути.

За да се разсее, отметна с ръка кичур от побелелите си коси и стана да провери дали сладките, които беше изпекла по-рано, са достатъчно хрупкави. От баба си знаеше, че истинските великденски сладки трябва задължително да са точно такива. Докато беше в кухнята, чу как престарялата и съседка от съседния апартамент може би прави същото. С нея не си говореха от години — толкова отдавна, че и двете не помнеха защо бяха започнали тази студена война помежду си. Щеше да е хубаво, ако сега можеха да изпият едно кафе заедно, както едно време, когато се нанесоха в блока като новодомци. Бяха години на спокойствие и тихо делнично блаженство. Хубавото на самотата е, че позволява да бъде споделяна. Нужно е само човек да поеме своята част от нея. После става някак по-лесно.

Отиде на терасата и се заслуша как птиците чуруликаха подканващо. Затвори очи и усети как свежият вятър нежно гали слепоочията и. Пое си дълбоко въздух и усети зелената свежест на пролетта. Идеше и да наруши правилата, които така стриктно спазваше заради генерала и заради себе си, и да се втурне навън. Да прегърне най-голямото дърво и да го стиска здраво в обятията си, за да усети достолепната сила на природата. А след като се измори да го прегръща, да легне върху зелената трева и да гледа с часове безграничното синьо небе над себе си. После да се изправи, да откъсне едно глухарче и да духне в него, за да види как вятърът разнася малките му бели цветчета в четирите посоки на света.

Клаксонът на една синя тойота я върна обратно в собствената и реалност. Тя се огледа наоколо, сякаш засрамена, че си е позволила да мечтае. Погледът и се спря върху една от отсрещните тераси, на която млади мъж и жена гледаха прегърнати розовия залез. Говореха нещо на

свой собствен език, неразбираем за целия останал свят, пушеха и от време на време се притискаха още по-нежно един в друг.

Тя побърза да се прибере, за да не смути по някакъв начин този свещен за тях, а и за нея, ритуал на взаимност. Повъртя се още малко в кухнята. После изведнъж реши, че е дошло времето да поправи една своя стара грешка. Сложи в една табличка три яйца и няколко сладки. Откъсна здравец от саксията си, с която толкова много се гордееше, и се запъти навън. Преди да позвъни на вратата, долепена до нейната, усети как преглъща гордостта си, егото си и една глупава дългогодишна вражда. След това смело натисна големия стар звънец. Почака малко, после звънна пак. Чу как старата жена бавно върви по коридора, подпирайки се на бастуна си и докато отключва, пита с равен глас:

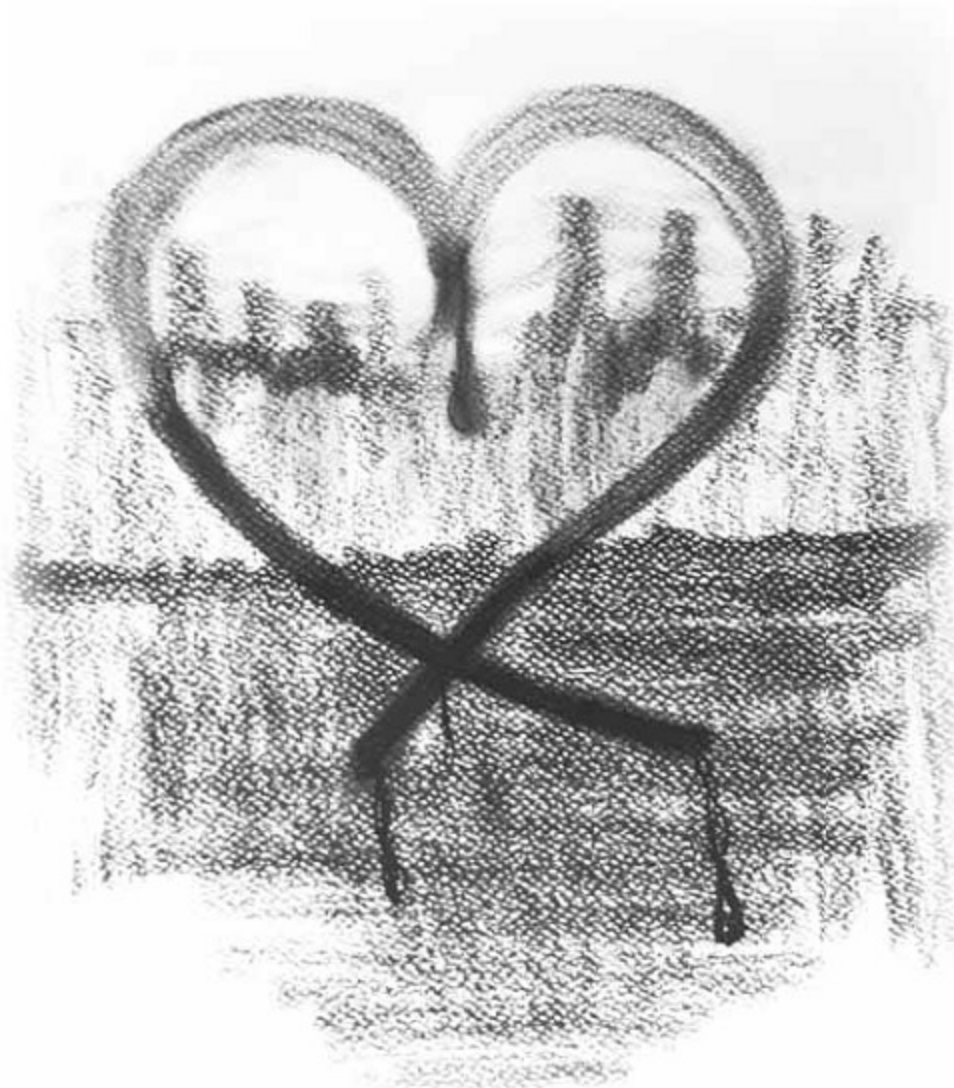
— Кой е?

После вратата се отвори и на лицето на съседката и се изписа изненада и стъписване.

Вместо отговор дългогодишната и съперница в безсмислената съседка война се усмихна, подаде и табличката с яйцата и сладките и каза:

— Приемаш ли гости?

„ЛЮБОВТА, БЕЗ КОЯТО НЕ МОЖЕМ“



— Ето го — това е разклонът за селото — каза шофьорът на малкия раздрънкан автобус и се обърна през рамо към единствения си пътник. — Какво реши? Тук ли слизаш, или да карам към града?

Слаб мъж, около тридесетте, седеше неспокойно на двойната седалка зад шофьора и се опитваше да вземе някакво решение. По изпитото му лице си правеха компания следи от безсъние и няколко

бръчки, оставени от безмилостното длето на грижите. Беше облечен в тънко зелено яке и дънки, които му бяха малко големи. В едната си ръка стискаше очукан телефон, който явно помнеше и по-добри времена, а другата беше пъхнал в джоба си.

Навън новият октомврийски ден все още се колебаеше дали да се покаже — като срамежливо дете, което стои зад завесата на училищно празненство.

Шофьорът си запали една цигара и усили радиото, от което един след друг се чуваха златните български хитове. Конкурент, Сигнал, Щурците, ФСБ и т.н. — всичко най-добро от българската музикална продукция през годините.

— Абе я карай към града — каза най-последният пътникът. — Оттам ще си хвана автобус.

Шофьорът се почеса под брадичката, където беше свалил маската си, и отговори:

— Правилно! Иначе трябваше да биеш осем километра пеша.

Мъжът се усмихна, без да каже нищо, отвори телефона си и провери нещо във фейсбук.

Изведнъж от радиото се чува гласът на Чочо Владовски и първите акорди на вечния хит на Тангра „Любовта, без която не можем“.

— Ей, тая любов бе! — възкликна шофьорът. — Ама вярно не можем без нея. Само трябва навреме да й разбереш името. Щото Тя има много имена.

Младият мъж не каза нищо, загледан през мръсния прозорец, и шофьорът продължи своя монолог:

— Моята например се казва Славка. От 32 години сме заедно. Като две обувки сме станали вече — където тя, там и аз. Е, караме се понякога. Така де, тя ми се кара за цигарите, ама...

Пътникът и този път не реагира, това сякаш малко изнерви шофьора и той направи нов опит за разговор:

— Ами ти какво ще търсиш в това загубено село? Младият мъж въздъхна и най-последният проговори:

— Една жена. Запознахме се в интернет.

— Ама ти откъде си? — изненадано попита шофьорът и леко намали скоростта, за да може сякаш да чува по-добре.

„... И все по далече, и все по назад стъпки остават, остават зад мене...“ — чу се отново гласът на Чочо Владовски.

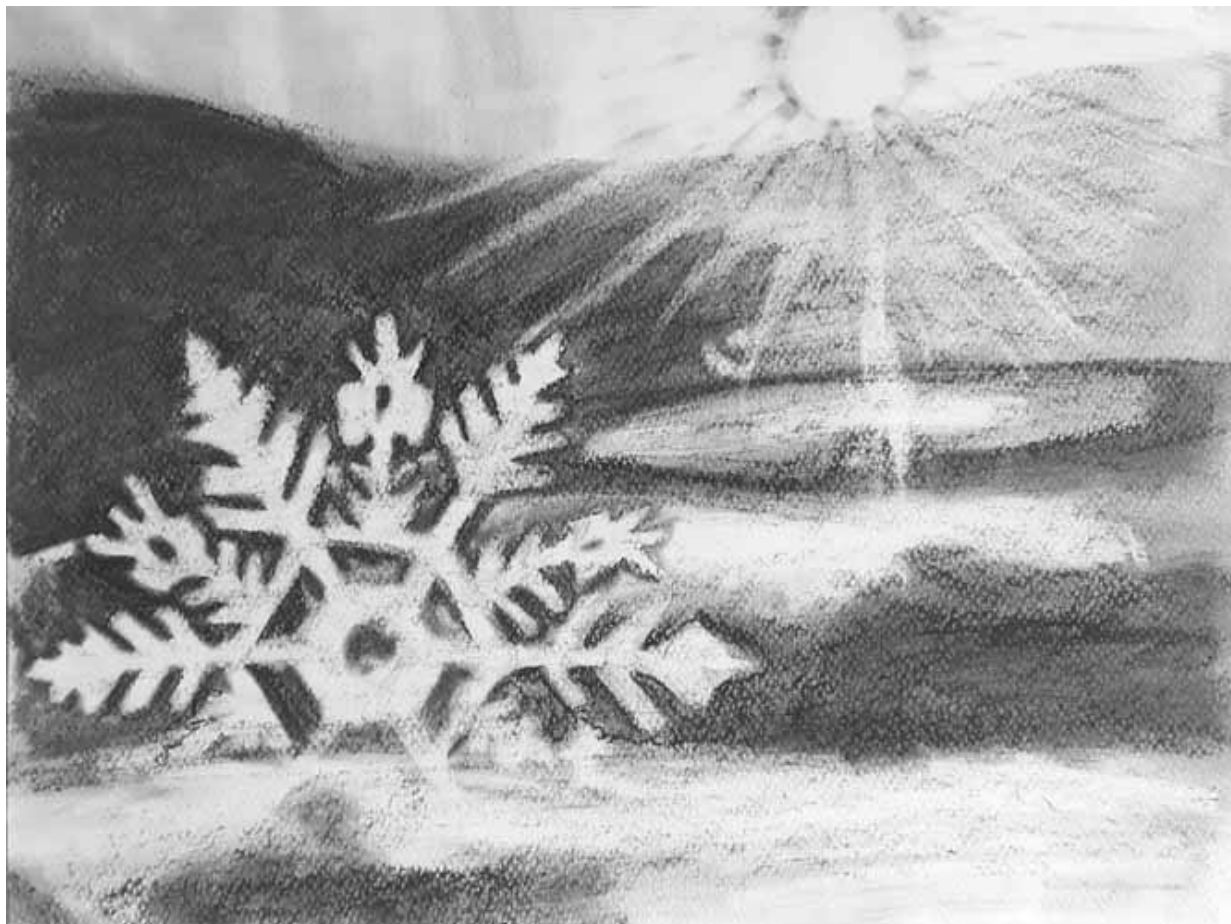
— Живея от години в Лондон — отговори пътникът и млъкна, прекъснат от шофьора:

— И си дошъл в тоя пущинак?!

Радиото за момент заглъхна, сменяйки честотите.

— Разбрах името и — усмихна се младият мъж и продължи да гледа навън, където изгревът вече бавно надничаше зад планината.

СНЯГ



Разхождах се напред-назад по първи челен коловоз на гарата. Студеното януарско утро все още сънено се изтягаше под натрупалата през нощта бяла снежна завивка, която леко жълтееше под светлините на близките лампи. Забелязах как по металния ринг на близкия кош за боклук се беше образувала малка снежна корона, от която се подаваше мазна хартия от нечия изядена баница.

Някакво всеобщо въодушевление като че ли беше превзело всички участници в пътничопотока тази сутрин. Долових го дори в гласа на диспечерката, която с приповдигнато настроение събщи, че

бързият влак за София ще замине в 7.10 ч., за разлика от друг път, когато изчита разписанието с отегчена протоколност.

Усетих това вълнение и у себе си и знаех на какво се дължи. Причината беше снегът, който най-после заваля снощи. Чаках го толкова дълго. Почти две години. Има някаква бяла харизма в това тайнство на Нейно величество Природата, което винаги ме омагьосва. Всичко става бяло, някак по-чисто и по-свежо. Дупките, мръсотията и неуредиците по улиците и в душата ти изведнъж изчезват. Усещаш се свеж и нов, пречистен и готов да продължиш уверено по пътя си.

Газех нарочно по неутъпканата все още пътека на коловоза. Наслаждавах се на усещането как пресният сняг хрупа под обувките ми. Сякаш ми разказва тихичко някаква своя тайна, която е пазил дълго време за себе си. Има нещо много интимно в това, нещо космическо. Някакво съзерцание, поглед към себе си, достойно за упражнение по йога. Бих го сравнил с ходенето бос по зелена ливада или с пиенето на студена вода от шепа през лятото.

Оглеждах се наоколо, наслаждавайки се на момента, когато на съседния коловоз пристигна пътнически влак. Той спря бавно, вратите се отвориха и оттам се изсипа малка армия от труженици, които бързо се устремиха към изхода, за да заемат работните си места по различните краища на големия град.

Пресният сняг, в който газех като пълновластен господар допреди малко, бързо се превърна в странен пъзел от човешки следи, всяка със своята посока, болка и радост. Почувствах се като туземец на доскоро необитаем остров в Тихия океан, притеснен от тълпа шумни туристи.

Последни от влака излязоха двама мъже на обща възраст над 100 години. Единият от тях свали маската си, бръкна в джоба на работния си гащеризон, извади кутия цигари и запалка и понечи да запали. В този момент обаче една снежна топка го удари по гърба, пръсна се и падна на земята. Той се обърна към приятеля си, който го гледаше лукаво и предизвикателно, докато старателно подготвяше нов снежен снаряд. Пострадалият прибра цигарите в джоба си и извика:

— О, така ли? Война, значи? Ще видиш ти!

Наведе се, загреба с шепи сняг, бързо и ловко го оформи в малка топка, която полетя към спътника му. Последва малка снежна война, която продължи няколко секунди, през които тези двама мъже бяха

забравили за всичко и всички. Те отново бяха деца, захвърлили чантите си след училище, увлечени в своята игра.

Гласът на диспечерката прекъсна магията, в която по някакъв начин бях участник и аз. Качих се в купето и видях как двете пораснали деца се отдалечават, изтърсвайки снега от дрехите си.

След десет минути щяхме да потеглим.

МАГАЗИНЪТ ЗА ИКОНИ



Тя поглежда уморено към големия стенен часовник. Стрелките му се гонят като палави сестри, а на нея и се струва, че е минала цяла вечност от сутринта, когато дойде на работа в магазина за икони. Той се е сгушил накрая на улицата до бизнес центъра и модерната чисто нова жилищна сграда, пред която са паркирани няколко лъскави автомобили на стойност външния дълг на Екваториална Гвинея. Костюмирани елегантни мъже и жени минават от време на време покрай вратата му. Хвърлят бегъл поглед към витрината, от която невъзмутимо ги съзерцават светците от целия православен пантеон. Забързани, представителите на местния бизнес обаче продължават по пътя си. Няма как — времето е пари. Поне за тях. За нея то отдавна е малко

езеро от спомени. Тя обича да плува често в застоялите му води, за да се чувства жива. Гмурка се надълбоко и ѝ се струва дори, че понякога успява за миг да докосне с върха на пръстите си своята младост. После бързо изплува, за да си поеме въздух на повърхността на своето „сега“. Това и действия отрезвяващо и я прави по-малко тъжна.

Надига чашата си, за да отпие глътка студено кафе, и забелязва пак това проклето треперене на ръката си, което и се появи в края на миналата година. Още не е събрала смелост, за да отиде на лекар. Винаги се е страхувала от хората в бели престилки и ги е уважавала едновременно. Това страхоуважение я кара да се чувства глупаво, но тя не спира да се крие зад него.

Поглежда към другата страна на улицата, където е тотопунктът. Кой знае защо си мисли за надеждата и за цената, която хората съзнателно или не са готови да плащат за нея. За някои това са шестте числа, с които цял живот пускат фиша си. Така поддържат живи мечтите си или поне вярата си, че биха могли да ги сбъднат. А какво е една мечта, ако никой не се стреми към нея? Все едно да имаш бърз компютър, но без достъп до интернет.

Няколко работници в сиви гащеризони се суетят около строежа наблизко под звуците на някаква огромна машина, която копае. Приличат на фенове, дошли на концерт на любимата си група.

Ниското зимно слънце плахо се опитва да си пробие път през навъсеното облачно небе, но после изведнъж се отказва от това свое смело намерение.

Изведнъж и се приисква да излезе за малко навън и да подиша студения въздух, докато гледа как сивият януарски следобед се разхожда безцелно наоколо като градски пройдоха. Трябва да нагледа и съседа си — големия уличен котарак, който живее някъде наблизко. Тя го кръсти Пухчо. Обича да го гледа как блажено лежи изтегнат върху вълнената постелка пред магазина. Прилича и на древногръцки философ, който търси „архе“-то, загледан в тюркоазените води на Йонийско море.

Сама беше плела тази вълнена постелка някога на младини. Трябваше да бъде пуловер за детето и, което така и не успя да роди. Не се и омъжи. А с годините самотата и се превърна в тиха тъга и предопределеност, която носеше с достойнство и смирение на крехките си плещи.

Заслушана в монотонния звук на часовника, тя отваря чекмеджето и взема пликчето с гранули котешка храна. Става от стола си и понечва да излезе. В този момент вратата на магазина се отваря и влиза млада жена. Лицето и е зачервено от студа навън. Очите и се усмихват заедно с устните, които е скрила под синя маска. Отмята с ръка кестенявата си коса, разрошена от вятъра, и поздравява. Нещо сякаш сияе в образа и, обгърнат от невидим ореол.

Магазинерката отвърща на поздрава и пита:

— С какво да Ви помогна?

Младата жена разкопчава ципа на якето си и обяснява, че търси икона на св. Богородица за подарък на своя приятелка и мъжа ѝ, които наскоро се нанесли в нов дом. Продавачката и предлага богат избор — български, гръцки, украински изображения на Божията майка с Младенеца. Клиентката се затруднява и избира дълго. През това време двете жени завързват приятелски разговор.

— Едно съм разбрала — споделя опита си продавачката. — Не човек избора иконата. Обратното е — иконата сама избира човека, при когото да отиде.

— Вярвате ли в това? — пита младата жена, но си личи, че умът и се рее някъде другаде, а лицето и продължава да сияе от едва сдържана радост. След още няколко минути тя най-накрая прави своя избор. Плаща, поема хартиената подаръчна торбичка с иконата вътре в нея и си взема „довиждане“ с продавачката. Преди да излезе, с ръка на дръжката на вратата, се обръща за миг.

— Знаете ли — казва тя сякаш на себе си, докато щастието налива очите и със сълзи, — ще имам дете. Разбрах го тази сутрин.

Усмихва се смутена, че е разголила душата си пред тази непозната жена, излиза навън и бързо изчезва зад ъгъла.

ВМЕСТО СЪДЪРЖАНИЕ

Илия е човек, който винаги ще носи детското в себе си, радващ се на красотата от малките неща в живота. А когато ни ги разказва, по неповторим начин ни пренася в своя свят. Във времето, в което трябва да живеем, Илия и думите му са като лекарство. Много често, когато го чета, влизам в неговия свят, в неговите обувки и все едно съм била там, на място. И чувствам...

Възхищавам се на хора, които възприемат своята дейност като кауза. Възхищавам се на Илия, който така е сраснал с училището си, давайки му толкова обич, все едно е негова рожба.

Ще ви разкажа накратко една от историите ни, които няма да забравя. Беше зима и разработвахме проект за българската рок музика с децата на „Брегов“ и наши колеги — Мариана Пепелянкова, Марин Кузев... Наш гост беше Васко Кръпката, който с такава и без никакви условности прие поканата ни! Кръпката пристигна и веднага с неприкритата си емоционалност каза: „Абе вие сте много готини! Я, какво е хубаво тук, в това училище!“ Когато урокът започна, залата на училището се изпълни с огромни емоция и радост от това, че бяхме заедно!

Ето такива неща се случват, когато си близо до Илия!

Ето това ще се случи и на всички нас, които отново ще имаме него с книгата му „Ежедневности“!

Приятно четене!

Петя Точкова (духовна сестра)

Когато чета творбите на учителя блогър Илия Михайлов, често си представям самия него, опитвам се да мисля като него. Той е голям човек с чиста душа на дете. И

същевременно достатъчно мъдър, за да остане над дребнавите и толкова маловажни боричкания за материалното.

Увлечени от желанието да имаме, често забравяме за истински стойностните неща в живота. А именно за тях се опитва да ни подсети авторът чрез повечето свои разкази, в които дори да има мъничко художествена измислица за фон на красивите истории, тя звучи така реалистично, сякаш вчера се е случила и с нас. Опитва се да пробуди благородното в душите ни, удобно приспано с оправданието „забързано всекидневие“.

Приятно четене! И нека съхраним доброто в себе си!
Дора Цветкова, в. „Пазарджишка Марица“

Вълшебството в обикновения живот! Стръкче добро, пропито с малко тъга. Това е словото на Илия. И погледът му към света и човека. Красотата е в простите наглед неща, за които Илия има ангелска сетивност.

Не можем да отделим словото на Илия от душата на Илия. И той не я крие, от страх да не бъде наранен, а напротив, дарява я чрез разказите си на всички. Текстове му прекриват границата на свят, наглед обикновен, а всъщност вплътил в себе си вярата, че емпатията винаги е зрънце повече от безразличието. Спирката, автобусът, пейката, болницата, училищният двор се трансформират по наглед естествен начин в пространство на доброто. Най-простите, и незабележими за другите, случки и ситуации, дочути разговори са завладяващи послания за човечност.

Ще продължим да вярваме заедно, приятелю!

Николета Манджукова
БТА

Винаги съм се възхищавала на хората, които притежават необикновената способност да улавят мислите, чувствата си в грубия кафез от думи, предавайки ги на

хората около себе по въздействащ начин. Илия Михайлов е такъв автор. Стилът му е семпъл и изчистен от излишни дантели, описания и многоточия. Кратките му разкази и размишления докосват душата. Избира герои от ежедневието — жената с птиците, уморения работник, кондукторката в автобуса. Голяма част в историите му заемат Училището и Учениците, както и г-н Пътуване (той се разбира добре с г-жа История). Всекидневните случки, гледки, случайно подочути думи са предадени с балканското чувство за хумор, пречупени през погледа на чистите детски очи на един пораснал човек. Изреченията са изпълнени с толкова вяра, надежда, доброта и човечност, че блясват като пъстроцветни дъги в уморено сивите ни дни; карат ни да се спрем, да се замислим, да почувстваме.

А нима наистина е толкова страшно да бъдем добри „госпожини“ в нашите собствени „ежедневности“?

Диана Николова
София, България

Каквото и да напиша за моя учител и приятел Илия Михайлов, ще бъде малко и от фрагментарен характер. За мен той е човек, благословен от Бога с чисто сърце и неугасваща вяра в човека и Доброто. Истински донкихотовец — на фона на родната балканска и българска действителност, наситена с хора като Санчо, знаете кой. От време на време разгръщам предишните му три „книжки с къси разказчета и импресии“, за да усетя нещо, което ми липсва в сивото ми лондонско ежедневиe. Когато това се случи, имам усещането, че съм там — в автобуса, в родния Пазарджик. Но дори и в Ливърпул виждам и усещам, съпреживявам „животите“ на героите, а те изобилстват от цяла палитра цветове и настроения.

Евгени Христосков
Лондон, Великобритания

Издание:

Автор: Илия Михайлов

Заглавие: Ежедневности

Издание: първо

Издател: не е указан

Град на издателя: Пазарджик

Година на издаване: 2021

Тип: сборник

Националност: българска

Печатница: " Беллопринт" ООД

Редактор: Ива Симеонова

Художник: Дияна Николова

Коректор: Жана Цветанова

ISBN: 978-954-684-495-8

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/19832>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.